

GENDER AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA
ZA PERIOD OD 2026. DO 2031. GODINE

Općina Vogošća, 2025. godine

I. Sadržaj

I. SADRŽAJ	2
II. UVOD	3
III. PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA	6
PRAVNI OKVIR ZA IZRADU GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE VOGOŠĆA	8
IV. RAVNOPRAVNOST SPOLOVA U OPĆINI VOGOŠĆA	10
OSNOVNI PODACI	10
INSTITUCIONALNI MEHANIZAM ZA RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA OPĆINE VOGOŠĆA	11
RODNO-ODGOVORNA ANALIZA BUDŽETA OPĆINE VOGOŠĆA	13
STANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U OPĆINI VOGOŠĆA	15
<i>Stanovništvo</i>	15
<i>Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima</i>	16
<i>Obrazovanje, nauka, kultura i sport</i>	22
<i>Javni život i donošenje odluka</i>	25
<i>Socijalna zaštita</i>	27
<i>Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima</i>	29
<i>Zdravlje, prevencija i zaštita</i>	31
<i>Ravnopravnost spolova u kontekstu zaštite okoliša i klimatskih promjena</i>	32
V. STRUKTURA GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE VOGOŠĆA	33
VI. CILJEVI I AKTIVNOSTI GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE VOGOŠĆA ZA PERIOD 2026. – 2031. GODINE	34
VII. MONITORING I EVALUACIJA GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE VOGOŠĆA	58
VIII. OSNOVNI POJMOVI I DEFINICIJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA	59
IX. AKTIVNOSTI U POSTUPKU IZRADU GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE VOGOŠĆA ZA PERIOD OD 2026-2031. GODINE	61

II. UVOD

Gender akcioni plan (GAP) Općine Vogošća je strateško-planski dokument općine koji svojom implementacijom treba da potiče budući rast i razvoj zajednice, te unaprijedi ravnopravnost spolova u zajednici. Uvođenje principa ravnopravnosti spolova u razvojne politike, strategije, projekte i programe je od posebnog značaja na lokalnom nivou, jer je lokalni nivo vlasti najneposredniji i najbliži građanima/kama.

Ravnopravnost spolova predstavlja jednaka prava i slobode, vidljivost i zastupljenost žena i muškaraca u svim područjima javnog i privatnog života. Postizanje ravnopravnosti spolova je ključno za zaštitu fundamentalnih ljudskih prava, razvijanje demokratskog društva, poštivanje vladavine prava, te ekonomski rast i konkurentnost. Iako je vidljiv napredak Bosne i Hercegovine u oblasti ravnopravnosti spolova razlike su prisutne u mnogim područjima.

Gender akcioni plan Općine Vogošća se odnosi na period od 2026. do 2031. godine i usklađen je sa odgovarajućim strateškim dokumentima i politikama koje se odnose na tematiku rodne ravnopravnosti i lokalnog razvoja, i to sa Zakonom o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine, Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine (2023.-2027.), kao i sa drugim strategijama na državnom, entitetskom, kantonalnom i lokalnom nivou.

Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini obaveza svakog nivoa vlasti se sastoji od sljedećih segmenata:

- (a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
- (b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
- (c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.

Gender akcioni planovi na nivou jedinica lokalne samouprave su dakle najefikasniji način provođenja ove obaveze.

U skladu sa Statutom Općine Vogošća utvrđeno je da:

„Općina, u okviru samoupravnog djelokruga, a u skladu sa zakonom kojim se uređuju pojedine oblasti obavlja naročito sljedeće poslove:

1. osigurava uslove i preduzima sve potrebne mjere za dosljednu primjenu, poštivanje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u skladu sa odredbama Ustava Federacije BiH i instrumentima Aneksa Ustava Federacije BiH;
2. osigurava lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanju i odgoju, radu i zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, kulturi, fizičkoj kulturi i sportu, zaštiti životinja i zaštiti bilja;
3. stvara i razvija privredne, društvene, kulturne i druge uslove za život i rad stanovništva na području općine i za zadovoljavanje njihovih materijalnih i zajedničkih potreba u

skladu sa zakonom...”

Na osnovu toga, Općina Vogošća inicirala je izradu Gender akcionog plana za period od 2026. do 2031. godine kao strateškog dokumenta za dosljedno provođenje statutarnih obaveza jer se njime osigurava koordinirano i usmjereno djelovanje kako Općinskih službi tako i Općinskog vijeća.

Grad Sarajevo je jedan od potpisnika Evropske Povelje o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou koja predviđa da će njene potpisnice, u skladu sa svojim nadležnostima *“priznati, poštovati i primjenjivati relevantna prava i principe ravnopravnosti između žena i muškaraca i boriti se protiv nepovoljnog položaja i diskriminacije na osnovu spola”* (Član 8.). Povelja priznaje jednako pravo žena i muškaraca da učestvuju u političkom i građanskom životu (Član 2. i 3.), kao i pravo žena da se njihova pitanja rješavaju ravnopravno, nepristrasno, pravedno i u prihvatljivom roku (Član 3.), te obavezuje potpisnice da provode niz koraka kojima će omogućiti ostvarivanje ovih prava u praksi. Iako navedena činjenica ne utiče na obavezu Općine Vogošća da primjenjuje odredbe Evropske povelje o rodnoj ravnopravnosti koje je potpisao Grad Sarajevo, značaj potpisivanja ovog dokumenta ogleda se u povezanosti i usklađivanju lokalnog Gender akcionog plana sa strateškim dokumentima viših nivoa vlasti. Stoga je metodologija izrade Gender akcionog plana Općine Vogošća bazirana na pristupu Evropske povelje za ravnopravnost žena i muškaraca na lokalnom nivou kao i Priručniku za ostvarivanje ravnopravnosti spolova na lokalnom nivou koji je izdao Gender Centar Vlade FBiH.

Sam Gender akcioni plan je usklađen sa pristupom Strategije razvoja Općine Vogošća za period 2023-2027. Vizija koja je definirana u Strategiji je:

„Vogošća je poduzetna zajednica ugodna za život koja svoj razvoj bazira na mladim i obrazovanim ljudima, razvijenom poduzetničkom duhu, ekološki uređena, s visokom razinom kvalitete života za građane svih generacija.“

Situacionom analizom pregled stanja i kretanja na tržištu rada, Strategijom se žene prepoznaju kao „ranjiva grupa“ te se Zaključuje da je *“potrebno je razviti mjere ekonomskog osnaživanja žena i ugroženih socijalnih kategorija uključujući i socijalno preduzetništvo. Poseban fokus je potrebno usmjeriti na zapošljavanje i preduzetništvo mladih kao osnovnog generatora razvoja i njihovog zadržavanja u kontekstu ekonomskih migracija.“*

U Strategiji nisu definisane mjere koje se konkretno odnose na poboljšanje položaja žena, ali se mogu povezati sa mjerama u

Strateškom cilju 1. *Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost* kroz prioritet

1.3. *Unaprijediti sistem zapošljavanja na području općine* i pripadajuće mjere

1.3.1. *Razvoj ljudskih resursa u oblasti poduzetničkih vještina i profesionalnog razvoja* (Razvoj ljudskih resursa u oblasti poduzetničkih vještina i profesionalnog razvoja Ova mjera uključuje više projekata. Cilj ove mjere je rješavanje ili olakšavanje tereta dugoročne nezaposlenosti i povećanje efektivne ponude radne snage. Područja

djelovanja: efikasna kombinacija aktivnih i pasivnih mjera na tržištu rada kroz targetiranje teško uposlivih kategorija, povećavanje konkurentnosti osoba sa otežanim pristupom tržištu rada i uspostavljanje poduzetničkog inkubatora za start-up biznise na području općine Vogošća.)

1.3.2. Aktiviranje dugoročno nezaposlenih osoba i podrška zapošljavanju sa fokusom na osobe sa otežanim pristupom tržištu rada (Aktiviranje dugoročno nezaposlenih osoba i podrška zapošljavanju sa fokusom na osobe sa otežanim pristupom tržištu rada U fokusu ove mjere je povećanje učinkovitosti aktivnih mjera zapošljavanja u Općini Vogošća. Područja djelovanja: redizajniranje mjera podrške zapošljavanju stavljanjem naglasaka na efikasnije i jeftinije programe poticaja (obuka, prekvalifikacija, dokvalifikacija), horizontalno i vertikalno u saradnji sa SZKS i drugim relevantnim institucijama u KS.)

Općinsko vijeće Vogošća na sjednici održanoj 31.10.2018. godine je usvojilo Odluku o usvajanju akcionog plana jednakosti i ravnopravnosti spolova općine Vogošća za period 2018-2021. godina, kao doprinos primjeni Zakona o ravnopravnosti spolova jer je njegova namjena da obezbijedi primjer svim drugim lokalnim institucijama, organizacijama civilnog društva i poslovnim subjektima u zajednici da i oni ugrade principe jednakosti i ravnopravnosti spolova u svoj rad i djeluju na društveno odgovoran način.

Podršku u izradi ovog dokumenta pružio je projekat EU za inkluziju u BIH.

III. Pravni i institucionalni okvir za ravnopravnost spolova

Ustav BiH garantira visok stepen međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda jer sadrži 15 najvažnijih instrumenata za zaštitu ljudskih prava, među kojima je i CEDAW čime se BiH obavezuje da primjeni najviše međunarodno priznate standarde ljudskih prava.

Ujedinjene nacije (UN) kao i države članice UN imaju, u skladu s Poveljom UN, obavezu da promoviraju prava čovjeka, dostojanstvo i vrijednost čovjekove ličnosti bez ikakve diskriminacije, što uključuje i zabranu diskriminacije na osnovi spola. Države članice su obavezne poštovati i promovirati ljudska prava i slobode kao osnove ekonomskog razvoja, mira i međunarodne sigurnosti. Nastavljajući pravnu tradiciju bivše Jugoslavije, ove obaveze je preuzela Bosna i Hercegovina kao članica UN od 22. maja 1992. godine. Na nivou Ujedinjenih nacija najvažniji dokumenti iz oblasti ravnopravnosti spolova je Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena – CEDAW.

Ravnopravnost spolova je osnovno pravo, zajednička vrijednost cijele Evropske unije, i predstavlja neophodan uslov za postizanje ciljeva Evropske unije koji se tiču razvoja, zapošljavanja i socijalne kohezije. Princip ravnopravnosti polova i jednakog tretmana i jednakih mogućnosti za žene i muškarce je jedan od osnovnih pravnih principa Evropske unije, sadržan u osnivačkom ugovoru, kao i u mnogim direktivama, koje su transpozicijom inkorporisane u unutrašnje zakonodavstvo država članica.

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH¹ (ZoRS BiH) donešen je 2003. u BiH, a izmijenjen i dopunjen je 2009., čime su pravni standardi ravnopravnost spolova utvrđeni Konvencijom o ukidanju svih oblika diskriminacije žena postali sastavni dio pravnog sistema BiH. Zakon je najvažniji instrument za razvijanje svijesti o pitanjima ravnopravnosti spolova i uvođenje principa ravnopravnosti spolova u javne politike i propise. Ovaj zakon uređuje, promovira i štiti ravnopravnost spolova i zabranjuje diskriminaciju, te garantuje jednake mogućnosti svim građanima/kama, kako u javnoj tako i u privatnoj sferi života. Ciljevi Zakona u pogledu zabrane diskriminacije i osiguranja ravnopravnosti spolova su prikazani shematski ispod.

Pored toga, Zakon obavezuje sva državna tijela, na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela

¹ Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH" br. 32/10)

lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, da osiguraju i promoviraju ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju.

Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH je utvrđeno postojanje i obaveza uspostavljanja institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova. Ovo je izuzetno bitna pravna garancija, jer osigurava pravnu sigurnost institucija za ravnopravnost spolova. U skladu sa ZoRS BiH, ključni institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova su Agencija za ravnopravnost spolova BiH Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i, na entitetskom nivou, Gender Centar Federacije BiH i Gender centar - Centar za jednakost i ravnopravnost spolova Vlade Republike Srpske.

Agencija i entitetski gender centri su ključne institucije za kreiranje sveobuhvatnog, sistemskog i koordiniranog pristupa provođenju ZoRS-a. Agencija i gender centri također zaprimaju i obrađuju molbe, žalbe i predstavke osoba i grupa osoba u kojima se ukazuje na povrede nekog prava iz ZoRS BiH u skladu sa Jedinostvenim pravilima za primanje i obrađivanje molbi, žalbi i predstavki osoba i grupa osoba („Službeni glasnik BiH“ broj 72/11). Agencija i gender centri pružaju stručnu podršku drugim institucijama u procesu provođenja obaveza iz ZoRS-a.

Mreža institucionalnih mehanizama za gender pitanja u BiH obuhvata i zakonodavnu i izvršnu vlast na svim nivoima vlasti. Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH, komisije za ravnopravnost spolova Doma naroda i Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH, te Odbor jednakih mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske su aktivne i održavaju redovne sjednice, uključujući i tematske sjednice.

Osnovane su komisije za ravnopravnost spolova kantonalnih skupština u Federaciji BiH, a na lokalnom nivou djeluju komisije u okviru općinskih vijeća/skupština opština u skoro svim općinama u BiH. Oko 30% lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini je razvilo i/ili usvojilo i implementiralo lokalne akcione planove za ravnopravnost spolova.

Kako bi se osigurala dosljedna implementacija Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH 2006. godine usvojen je prvi Gender akcioni plan u BiH (GAP BiH) („Službeni glasnik BiH, broj 41/09) za period 2006 -2011, kao prvi strateški dokument za uvođenje principa ravnopravnosti spolova u sve oblasti javnog i privatnog života (eng. *gender mainstreaming*). Drugi GAP BiH usvojen je 2013. godine („Službeni glasnik BiH“, broj 98/13) za period 2013 -2017, a nakon toga i GAP BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 89/18) za period od 2018 – 2022. godine. 2023. godine Vijeće ministara BiH usvojilo je Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine za period 2023 - 2027.godina („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 82/23).

GAP je strateški dokument koji sadrži strateške ciljeve, prioritete i mjere prethodnog GAP BiH za period 2018-2022. godine, državne i entitetske strategije razvoja, Strategiju za

ravnopravnost muškaraca i žena Evropske unije i druge relevantne strateške dokumente Vijeća Evrope (u daljnjem tekstu VE), Evropske unije (u daljnjem tekstu EU) i Ujedinjenih nacija (u daljnjem tekstu UN). To je okvirni strateški dokument koji daje smjernice za izradu operativnih planova i drugih implementacijskih dokumenata institucija na svim nivoima organizacije vlasti u Bosni i Hercegovini (BiH). Ovaj strateški dokument sadrži sve oblasti društvenog života, ali su utvrđene prioritetne i transverzalne (eng. cross-cutting) oblasti, kao i oblasti koje se odnose na jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti spolova, te jačanje saradnje i partnerstva.

Cilj GAP BiH je da usmjeri resorna ministarstva i druge institucije u radu na uključivanju principa ravnopravnosti spolova u skladu sa članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, koji propisuje obaveze nadležnih institucija na svim nivoima vlasti u BiH. Na osnovu GAP BiH-a, institucije BiH donose godišnje operativne planove koji omogućavaju sistemsko i koordinirano djelovanje u procesu *gender mainstreaming-a* u institucijama.

Pored GAP BiH, doneseni su i sprovode se i druge, sektorske, javne politike i strategije na nivou države i entiteta, koje doprinose uvođenju principa ravnopravnosti spolova u specifične prioritetne oblasti (nasilje na osnovu spola, rod i sigurnost, unapređenje položaja žena na selu, rodno odgovorno budžetiranje). Na nivou države usvojen je treći po redu Akcioni plan za implementaciju Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 „Žene, mir i sigurnost“ u BiH za period 2018-2022. godine, kao i Okvirna Strategija za provedbu Konvencije Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici za period 2015-2018 godine („Službeni glasnik BiH“, broj 75/15).

Pravni okvir za izradu Gender akcionog plana Općine Vogošća

Uzimajući u obzir strukturu i ustavom određenu podjelu nadležnosti između različitih nivoa vlasti u BiH, donošenjem Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, Bosna i Hercegovina se odlučila da osigura mrežu institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova na svim nivoima vlasti te je utvrđena obaveza svih nivoa vlasti da aktivno djeluju za ravnopravnost spolova i otklanjanje diskriminacije na osnovu spola. Ova obaveza je utvrđena u članu 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH koji glasi:

Član 24.

(1) Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima. pravne osobe u većinskom vlasništvu države, u okviru svojih nadležnosti, dužni su poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

a) donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima

- i na svim nivoima vlasti;*
- b) donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;*
 - c) provođenje aktivnosti i mjera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;*
 - d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu;*
- (2) Sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:*
- a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;*
 - b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;*
 - c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.*
- (3) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.*
- (4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.*

Upravo je ovaj član Zakona o ravnopravnosti spolova osnovni pravni osnov za donošenje Gender akcionog plana Općine Vogošća budući da se donošenjem ovog akcionog plana osigurava dosljednu primjenu ovog Zakona, ali i drugih obaveza općine u pogledu ravnopravnosti spolova. To je također slučaj i sa Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine koji prepoznaje značaj djelovanja i ulogu lokalnih vlasti kada je u pitanju postizanje ravnopravnosti spolova. Kao nosioci odgovornosti, a u skladu s nadležnostima lokalnih vlasti, tijela jedinica lokalne samouprave su prepoznati u Strateškom cilju 1. zajedno sa tijelima odnosno institucijama Kantona, Federacije BiH kao i institucija BiH.

Strateški cilj 1. je izuzetno važan za kreiranje svih aktivnosti lokalnih zajednica jer prepoznaje ključne prioritete u oblasti ravnopravnosti spolova kao i ciljeve koji bi se trebali postići do kraja provođenja Gender akcionog plana BiH. Na taj način dat je prioritetni okvir djelovanja i lokalnih zajednica i ovih šest prioriteta bi trebao biti osnov svih programa mjera koje se donose na lokalnom nivou.

IV. Ravnopravnost spolova u Općini Vogošća

Za potrebe analize stanja ravnopravnosti spolova u Općini Vogošća izvršeno je prikupljanje i analiza dostupnih informacija i podataka što predstavlja i prvi korak u smislu člana 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

Analiza stanja ravnopravnosti spolova je sagledana iz ugla ravnopravnosti spolova što omogućava utvrđivanje oblasti u kojima eventualno postoji diskriminacije ili nejednakosti u pristupu pravima, koristima i resursima između žena i muškaraca, djevojčica i dječaka po pojedinim oblastima. Pored toga ovaj pristup omogućuje da se istraže uzroci takvog stanja kao i da ukaže na to kako se oni mogu promijeniti jer daje osnovu na kojoj će se temeljiti akcioni plan.

Za potrebe ove analize prikupljeni su sljedeći podaci:

1. statistički podaci od strane Zavoda za statistiku,
2. administrativni podaci od strane općinskih organa i službi,
3. urađena je analiza ključnih propisa i dokumenata Općine;
4. korištene su druga istraživanja i studije te stručna mišljenja.

Ovaj pristup je omogućio:

1. da ukaže na prioritete i ključne ciljeve koje je potrebno ostvariti i
2. da omogući utvrđivanje trenutnog stanja (ne)ravnopravnosti spolova kao i da utvrdi način na koji će se promjene mjeriti.

Osnovni podaci

Općina Vogošća je jedna od devet općina Kantona Sarajevo sa površinom od 72 km², smještena u sjevernom dijelu kantona, a udaljena je 6km od centra Grada Sarajeva. Općina Vogošća graniči sa općinom Ilijaš, Općinom Centar, Novo Sarajevo te Novi Grad Sarajevo. Nalazi se na prostoru između Sarajevskog i Visočkog polja i predstavlja strateški važno komunikacijsko mjesto. Područje Općine Vogošća se sastoji od 8 mjesnih zajednica (Vogošća I, Vogošća II, Blagovac, Hotonj, Kobilja Glava, Semizovac, Svrake i Gora).

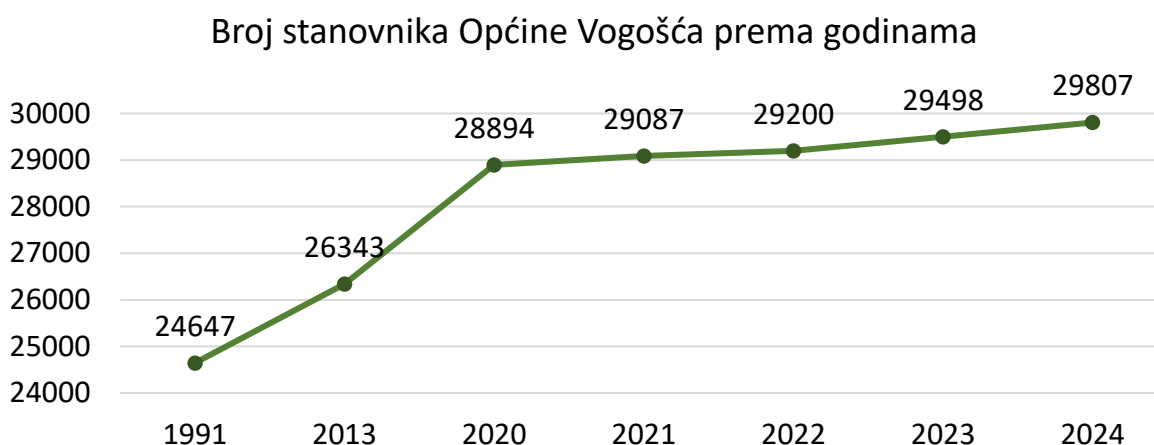
Prema Popisu iz 1991. godine u Općini Vogošća je bilo 24647 stanovnika, od čega je 12317 stanovnika muškog spola i 12330 ženskog spola². Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku³, prema popisu 2013. godine u Općini Vogošća je bilo ukupno 26343 stanovnika i to

² Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstava, stanova i poljoprivrednih gazdinstava 1991. Stanovništvo po naseljenim mjestima, Statistički bilten 1998. godine, Federalni zavod za statistiku, <https://docs.google.com/gview?url=http://fzs.ba/wp-content/uploads/2016/06/stanovnistvo-prema-starosti-i-spolu-po-naseljenim-mjestima-bilten-257.pdf>

³ Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstava i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine, Konačni rezultati, 2016. godine. Federalni zavod za statistiku, <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2016/12/Konacni-rezultati-Popisa-2013.pdf>

12606 osoba muškog spola i 13737 osoba ženskog spola.

Procijenjeni broj stanovnika u 2024. godini prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Općini Vogošća je 29807 od čega je 14288 osoba muškog spola i 15519 osoba ženskog spola.⁴ Ukoliko se posmatraju podaci o procijenjen broju stanovnika u periodu od 2020. do 2024. godine vidljivo je povećanje broja stanovnika i to za 3,16%, od čega je povećanje među stanovništvom osobama muškog spola nešto veće od povećanja stanovnika ženskog spola (0,21%). Sa danom 06.10.2025. godine prema bazi IDEEA broj stanovnika je 36007.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstava, stanova i poljoprivrednih gazdinstava 1991. Stanovništvo po naseljenim mjestima, Statistički bilten 1998. godine, Popis stanovništva, domaćinstava/kućanstava i stanova u Bosni i Hercegovini 2013. godine, Konačni rezultati, 2016. godine, Demografska statistika 2024

Na temelju indikatora koje prikuplja Federalni zavod za programiranje razvoja za 2024. godinu, kao što su bruto domaći proizvod (BDP) po glavi stanovnika i ukupni indeks razvijenosti općina, Općina Vogošća spada u I grupu (klaster visoko razvijenih) općina po razvijenosti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ukupan broj registriranih poslovnih subjekata na području općine je 1980, od čega je 993 (50,15%) pravnih lica, 372 (18,79%) podružnica u sastavu pravnih lica i 615 (31,06%) fizičkih lica-obrtnika. Najviše registrovanih subjekata je u oblasti Trgovine na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (534 ili 26,97%), a potom u Ostalim uslužnim djelatnostima (252 ili 12,73%) i Prerađivačkoj industriji (226 ili 11,41%).⁵

Institucionalni mehanizam za ravnopravnosti spolova Općine Vogošća

U skladu sa svojom nadležnosti, Komisija za ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova predstavlja institucionalni mehanizam za ravnopravnost spolova Općinskog vijeća koji ima

⁴ Demografska statistika 2024, Federalni zavod za statistiku, 2025. <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2025/06/Demografska-statistika-2024.pdf>

⁵ Kanton Sarajevo u brojkama za 2024. godinu, Federalni zavod za statistiku, 2025.

nadležnosti koje su predviđene članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH. Pored općih nadležnosti u pogledu promocije i zaštite ljudskih prava i sloboda Komisija je izričito nadležna za praćenje i promoviranje ravnopravne zastupljenosti spolova na nivou lokalne zajednice kao i ostvarivanje saradnje sa nevladinim organizacijama koje se bave pitanjem ravnopravnosti spolova i saradnje sa Gender centrima odnosno Gender Centrom Vlade FBiH i Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine.

Član 48.

Poslovnika Općinskog vijeća Vogošća („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 27/14 – Prečišćeni tekst, 18/15, 45/15, 10/16, 51/18 i 28/20)

Komisija za ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova

(1) Komisija za ljudska prava, mlade i ravnopravnost spolova:

- a. osigurava zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- b. prati razvoj i probleme u realizaciji zaštite ljudskih prava i sloboda, te mjere za njihovu efikasniju zaštitu;
- c. razmatra peticije u vezi sa povredama ljudskih prava i osnovnih sloboda, usvajajući odgovarajuće mjere i obavještavajući podnosioca i Općinsko vijeće o istom;
- d. razmatra predstavke i žalbe koje građani upućuju ili neposredno podnose Općinskom vijeću i o tome obavještava podnosioca;
- e. prati provođenje ustavnih načela i odredbi zakona koje se odnose na slobodno djelovanje vjerskih zajednica;
- f. sarađuje sa organima vjerskih zajednica u Općini prilikom rješavanja konkretnih pitanja od značaja za vjerske zajednice za čije je rješavanje nadležno Općinsko vijeće, te u tu svrhu predlaže najoptimalnija rješenja;
- g. prati, proučava i razmatra pitanja u vezi sa ravnopravnosti spolova i s tim u vezi predlaže Općinskom vijeću određene mjere;
- h. razmatra prijedloge građana, udruženja, institucija i organizacija za unapređenje ravnopravnosti spolova;
- i. podnosi Općinskom vijeću mišljenja i prijedloge za rješavanje gender pitanja i izrađuje program mjera i akcione planove radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima;
- j. vrši koordinaciju u Općini na otklanjanju diskriminacije bazirane na spolu i ostvarivanju jednakosti i ravnopravnosti žena i muškaraca;
- k. ostvaruje saradnju sa drugim radnim tijelima Općinskog vijeća, Jedinstvenim općinskim organom uprave, vladinim i nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima gendera;
- l. razmatra pitanja u svim oblastima društveno-političkog života, obrazovanja, nauke, kulture, sporta, zdravstva, radnih odnosa, boračko-invalidske zaštite, socijalne zaštite,

- pitanja iz oblasti organa uprave, izborna pitanja, informisanja, zaštite i unapređenja životne sredine, prostora i druga pitanja koja se tiču mladih;
- m. razmatra i analizira pojave i probleme u ovim oblastima i ukazuje i obaviještava Općinsko vijeće;
- n. razmatra inicijative mladih i predlaže ih Općinskom vijeću;
- o. organizuje seminare radi edukacije mladih;
- p. vrši i druge poslove određene zakonom, drugim propisima i Poslovnikom.

Za ostvarivanje ovih nadležnosti kao optimalno rješenje nameće se donošenje Gender akcionog plana Općine Vogošća kao instrumenta za usmjereno i koordinirano djelovanje svih općinskih organa i službi za ravnopravnost spolova. U ovom procesu Komisija bi imala primarnu ulogu nadzora nad provođenjem akcionog plana što će biti obrazloženo u dijelu koji se odnosi na oblast monitoringa i evaluacije. Budući da je ovo nova uloga Komisije potrebno je uložiti vrijeme i resurse da se osiguraju neophodni kapaciteti da se preuzme ova uloga. Pored toga potrebno je osigurati i jačanje kapaciteta općinskih službi kako bi u potpunosti preuzele svoje uloge u pogledu kako provođenja aktivnosti Gender akcionog plana tako i provođenja redovnih analiza stanja ravnopravnosti spolova.

Rodno-odgovorna analiza budžeta Općine Vogošća

Razvojni budžet omogućava da se kroz uvođenje rodno odgovornog planiranja i programiranja osigura da se dostupnim sredstvima utiče na (ne)ravnopravnost spolova.

Budžet Općine Vogošća za 2025. godinu, nakon izmjena i dopuna iznosi 25.050.000,00 KM.

Tabelarno je prikazan dio izdataka Budžeta za 2024. i 2025. godinu za Grantove pojedincima:

Opis	Plan Budžeta za 2024. godinu	Plan Budžeta za 2025. godinu
Novčana pomoć po osnovu materijalno socijalne sigurnosti ugroženom stanovništvu i pomoć za liječenje	65.000,00	65.000,00
Zdravstvena zaštita lica u stanju socijalne potrebe	25.000,00	25.500,00
Stipendije za učenike i studente	265.000,00	320.000,00
Jednokratna finansijska pomoć porodicama na području Općine Vogošća	60.000,00	60.000,00
Sufinansiranje poslovnih planova za razvoj poduzetništva i zapošljavanje mladih	35.000,00	35.000,00
Sredstva za mobilnost mladih		5.000,00

Grantovi obrazovanju	70.000,00	70.000,00
Grant za podršku projektima ravnopravnosti spolova	15.000,00	15.000,00

Ovi programi ne ukazuju na činjenicu da je procesu izrade budžeta prethodila određena analiza potreba u ovom slučaju osoba ženskog spola. Međutim, rodno odgovorno budžetiranje ne podrazumijeva različite budžetske linije za žene ili muškarce već osiguravanje da žene i muškarci imaju jednake koristi od budžeta te da njihove različite potrebe zadovolje.

Pored toga sasvim je jasno da i svi drugi razvojni programi imaju ili mogu imati uticaja na ravnopravnost spolova. Međutim, bez podataka o tome kako se kreiraju prioriteta u okviru navedenih programa nije moguće utvrditi da li oni zaista imaju taj uticaj. Ako se na primjer uzmu u obzir podaci u oblasti zaposlenosti/nezaposlenosti prema kojima je u strukturi nezaposlenih 67% nezaposlenih osoba ženskog spola onda bi grantovi u okviru Programa aktivne politike zapošljavanja trebali da odgovore na te razlike. Trenutno informacije o tome do koje mjere ovaj program odgovara na ovo stanje ne postoje.

I pored ovih nalaza jasno je da će biti potrebno jačati kapacitete nadležnih općinskih službi da u procesu planiranja svih programa i aktivnosti pa tako i budžeta analiziraju stanje u svojoj oblasti te da u odnosu na utvrđeno stanje utvrde mjere kojima će se osigurati da Općina kroz svoje programe utiče na (ne)ravnopravnost spolova.

Stanje ravnopravnosti spolova u Općini Vogošća

Za potrebu izrade ovog Gender akcionog plana prikupljeni su dostupni podaci koji su razvrstani po spolu. U tu svrhu prikupljeni su statistički podaci koji su dostavljeni od strane Federalnog zavoda za statistiku, Centralne izborne komisije BiH te su korišteni i administrativni podaci kojima raspolaže Općina Vogošća. Pored toga izvršena je analiza javno dostupnih podataka o stanju ravnopravnosti spolova u Općini Vogošća. Svi podaci su analizirani iz ugla ravnopravnosti spolova te su interpretirani u odnosu na trendove (ne)ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

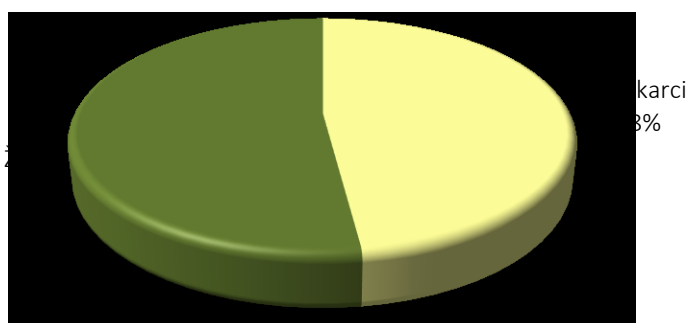
Oblasti za utvrđivanje stanje ravnopravnosti spolova su bazirani na prioritetima koji su prepoznati u Gender akcionom planu Bosne i Hercegovine i to:

- Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima
- Obrazovanje, nauka, kultura i sport
- Javni život i donošenje odluka
- Socijalna zaštita
- Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima
- Zdravlje, prevencija i zaštita
- Ravnopravnost spolova u kontekstu zaštite okoliša i klimatskih promjena

Stanovništvo

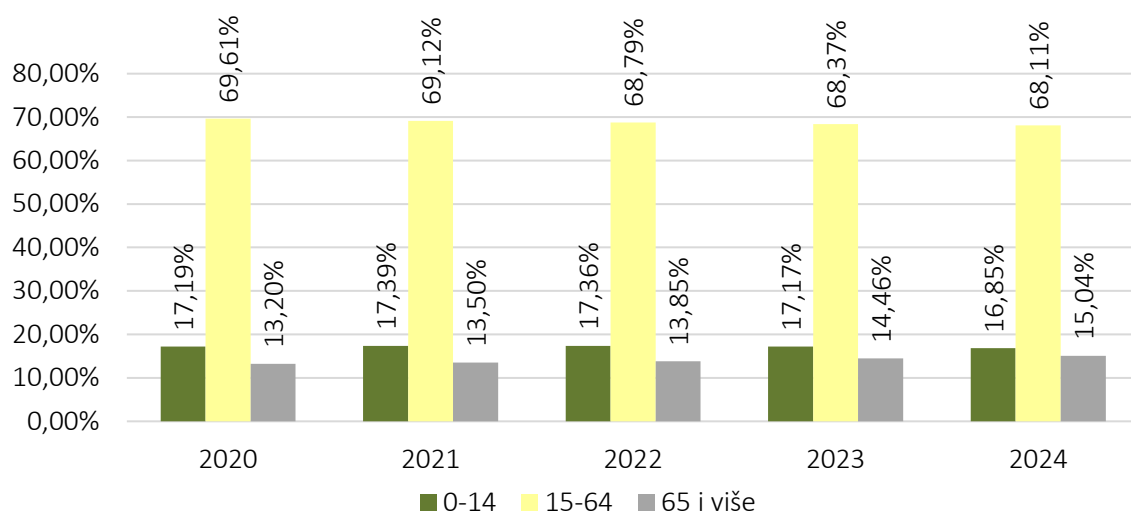
U Općini Vogošća živi više osoba ženskog spola. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2024. godini je na području Općine Vogošća živjelo bilo 52,06% osoba ženskog spola i 47,94% osoba muškog spola. Razlika od 4,13% je veća od razlike koja postoji kada se sagledaju isti podaci na nivou FBiH i koja iznosi 1,81%.

STANOVNIŠTVO 2024. GODINE PREMA SPOLU

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Demografska statistika 2024.

Stanovništvo prema dobnim skupinama

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Kanton Sarajevo u brojkama 2020-2024.

Ukoliko se posmatraju dobne skupine stanovništva u periodu od 2020. do 2024. godine, može se zaključiti da se povećalo učešće stanovništva iznad 65 godina starosti i to za 1,84%, dok stanovništvo u dobnoj skupini do 14 godina starosti bilježi blagi pad od 0,35%, a u dobnoj skupini od 15 do 64 godine starosti za 1,49%. Ovaj podatak može biti zabrinjavajući ukoliko se uzme u obzir da je upravo stanovništvo u dobnoj skupini od 15 do 64 godine starosti radno sposobno stanovništvo, a da povećanje broja stanovnika kroz godine ne ide u korist radno sposobnih već upravo dobnoj skupini od 65+.

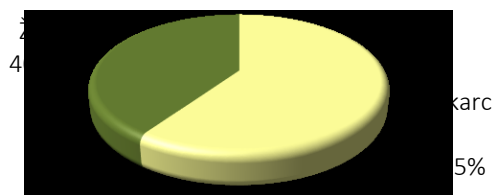
Podaci o stanovništvu po starosnim grupama i spolu nisu dostupni nakon 2017. godine. Ukoliko se posmatraju dostupni podaci iz 2017. godine, može se izvesti zaključak da je broj dječaka i od 0-14 za 2,86% veći u odnosu na broj djevojčica, dok je u svim drugim starosnim grupama više osoba ženskog spola, a najveća razlika je u starosnoj grupi od 65 i više godina starosti gdje je osoba ženskog spola bilo 18,17% više. Uzrok ovih razlika u korist osoba ženskog spola se mogu naći u činjenici da je životni vijek i očekivani životni vijek veći za osobe ženskog spola. Trenutni očekivani životni vijek za osobe ženskog spola je za 5 godina duži od očekivanog životnog vijeka za osobe muškog spola.

Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima

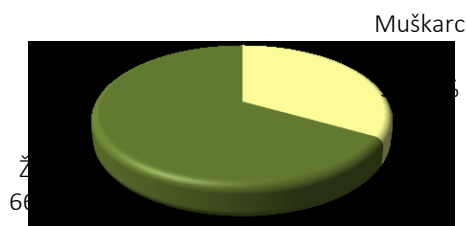
Ravnopravno učešće žena i muškaraca na tržištu rada je jedan od preduslova za postizanje ciljeva ravnopravnosti spolova. U BiH, u svim različitim dobnim skupinama, prihodovnim razredima i lokacijama, muškarci više od žena učestvuju u radnoj snazi. Učešće žena u radnoj snazi u BiH je značajno niže nego što bi se moglo očekivati i trenutno je jedno od najnižih u Evropi.

Na području Općine Vogošća u toku 2024. godini bilo je zaposleno 6888 (od čega je 2779 osoba ženskog spola), a nezaposleno 3497 osoba (od čega je 2335 osoba ženskog spola)⁶. Prema dostupnim podacima u strukturi zaposlenih je više osoba muškog spola (59,65%), a među nezaposlenim je više osoba ženskog spola i to 66,77%. Treba uzeti u obzir da je od ukupnog broja stanovnika oko 68% radno sposobnog stanovništva.

ZAPOSLENI PREMA SPOLU U
OPĆINI VOGOŠĆA

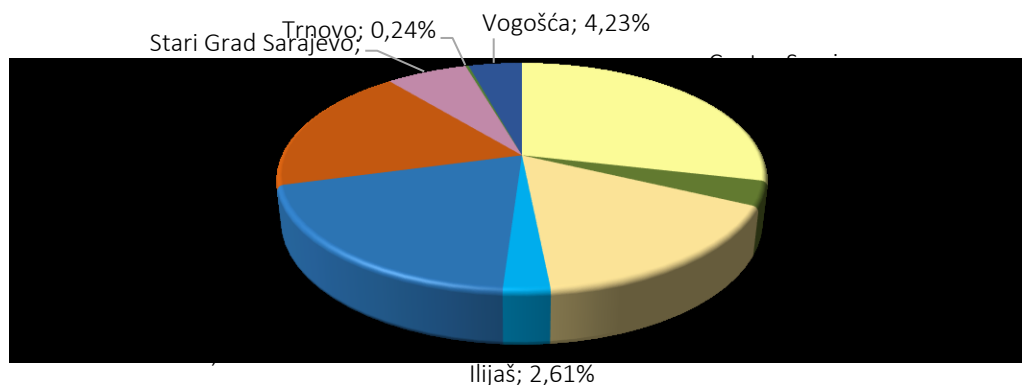
NEZAPOSLENI PREMA SPOLU U
OPĆINI VOGOŠĆA

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2024.,
Federalni zavod za statistiku

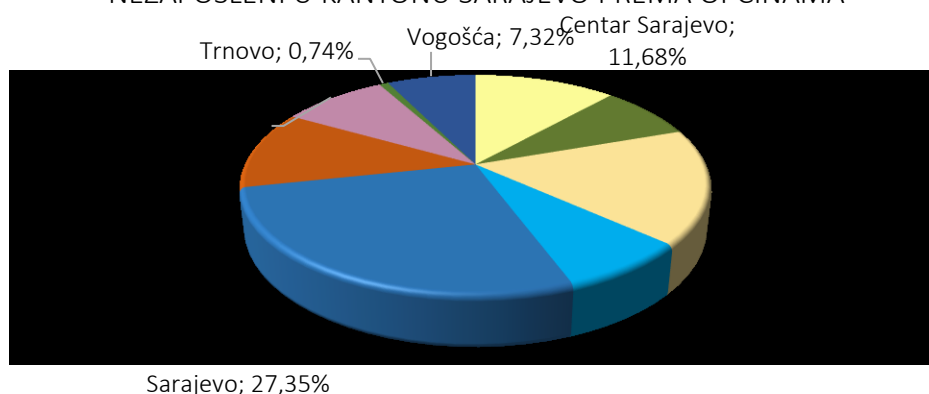
Ukoliko se posmatraju podaci o zaposlenim i nezaposlenim osobama u Kantonu Sarajevo, zaposleni u Općini Vogošća učestvuju u zaposlenosti sa 4,23% (osobe ženskog spola sa 3,55%), dok nezaposleni čine 7,32% (osobe ženskog spola 7,93%) od ukupnog broja nezaposlenih u Kantonu.

ZAPOSLENI U KANTONU SARAJEVO PREMA OPĆINAMA

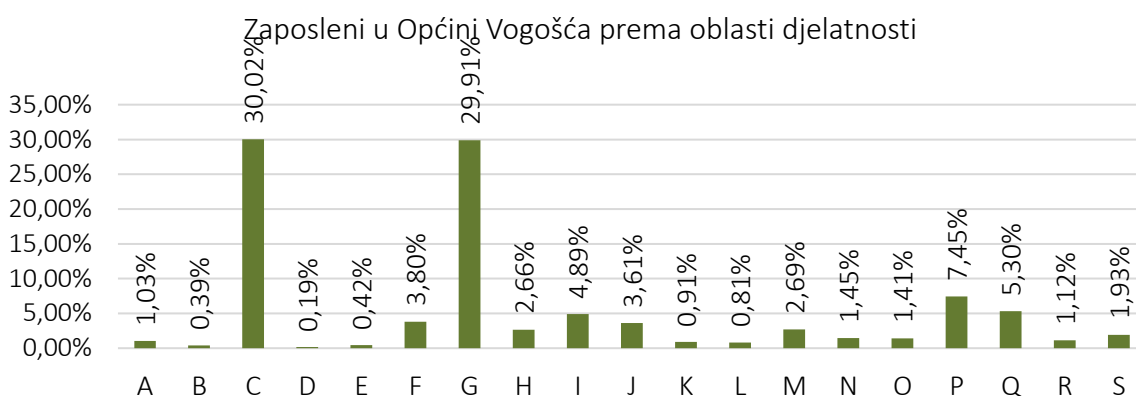
⁶ Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2024., Federalni zavod za statistiku, <https://fzs.ba/index.php/2025/02/28/zaposlenost-nezaposlenost-i-place-u-federaciji-bih-po-kantonima-i-opcinama-2024/>

NEZAPOSLENI U KANTONU SARAJEVO PREMA OPĆINAMA

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2024.,
Federalni zavod za statistiku

Najveći broj zaposlenih u Općini Vogošća je u oblasti Prerađivačke industrije (30,02%) i Trgovine na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala (29,91%).

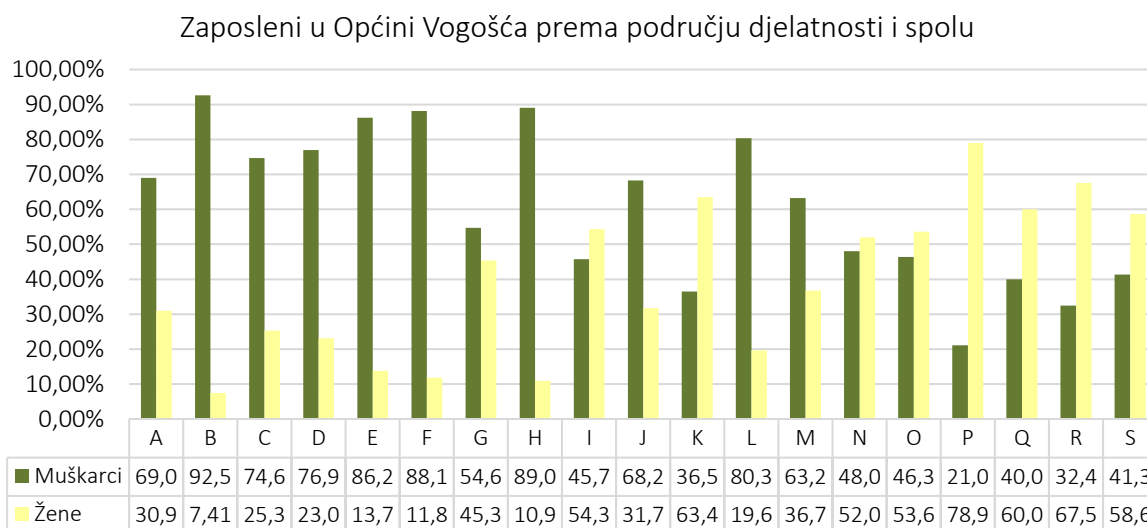

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2024.,
Federalni zavod za statistiku

	Oblasti
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov
B	Vađenje ruda i kamena
C	Prerađivačka industrija
D	Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
E	Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala
H	Prijevoz i skladištenje
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)
J	Informacije i komunikacije
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja

L	Poslovanje nekretninama
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
O	Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje
P	Obrazovanje
Q	Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite
R	Umjetnost, zabava i rekreacija
S	Ostale uslužne djelatnosti

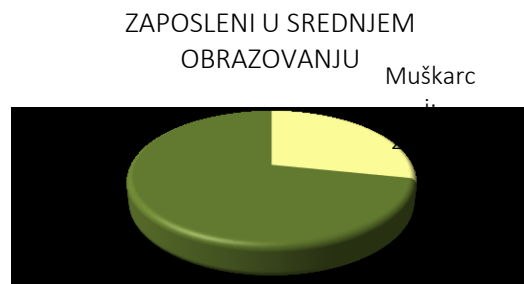
U strukturi zaposlenih, osobe ženskog spola su više prisutne u upravo u ovim oblastima, ali i oblastima Obrazovanja i Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite, na osnovu čega se može zaključiti da su osobe ženskog spola više zastupljene u procentu zaposlenih sa visokom i srednjom stručnom spremom dok su u svim drugim oblastima više prisutne osobe muškog spola. Ta razlika se može opravdati i činjenicom da su u obrazovnoj strukturi dječaci prisutniji u usmjerenom obrazovanju.

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2024.,
Federalni zavod za statistiku

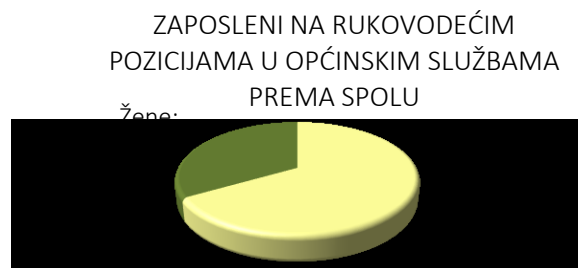
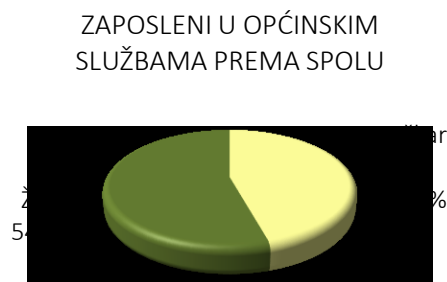
Jedan od razloga se može pronaći i u rodnoj segregaciji tržišta rada koja predstavlja raspodjelu žena i muškaraca prilikom zapošljavanja u određene sektore, tj. djelatnosti ili grupe djelatnosti. Kada se analizira pregled glavnih djelatnosti poslovnih subjekata registrovanih na području općine može se zaključiti da je većina subjekata aktivna upravo u uslužnim djelatnostima, a manje u industriji. 26,9% poslovnih subjekata u Općini Vogošća je registrovano u oblastima Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala, 12,73% u Ostalim uslužnim djelatnostima, a 11,41% u Prerađivačkoj industriji.

Osobe ženskog spola čine većinu nastavnog osoblja u osnovnim i srednjim školama, što pokazuje tendenciju profiliranja žena za ovu vrstu zanimanja u većoj mjeri nego muškaraca.

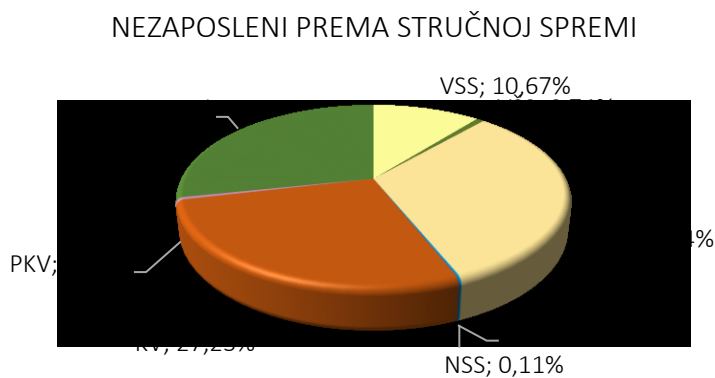

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Kanton Sarajevo u brojkama 2024.

Ukoliko se pogledaju podaci o zaposlenosti u strukturi općinskih službi, može se zaključiti da je zaposlenih osoba ženskog spola nešto više od osoba muškog spola i to za 8,7%, ali s druge strane, na rukovodećim pozicijama je zaposleno 33,33% više osoba muškog spola.

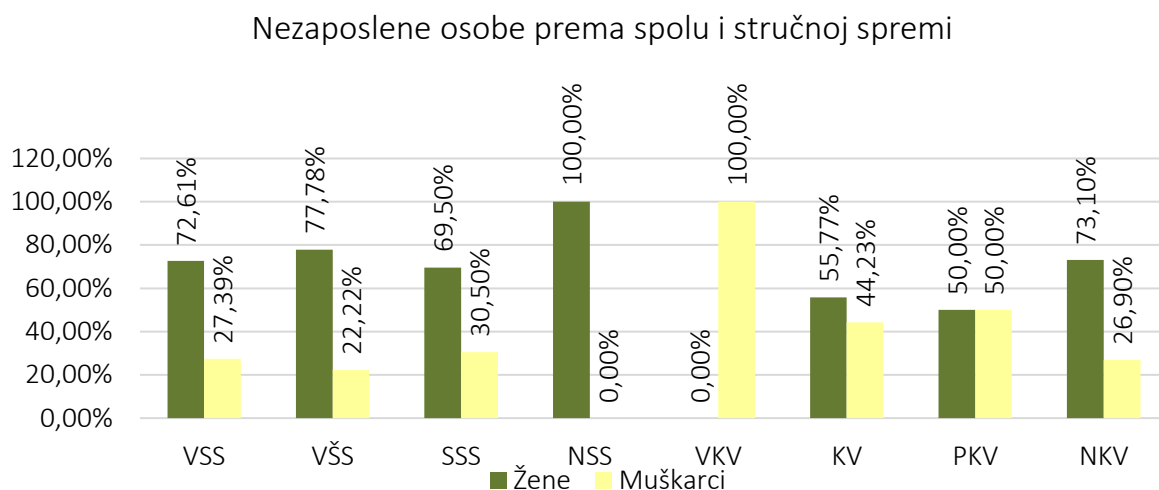
Izvor: Administrativni podaci Općine Vogošća

Izvor: Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2024.,
Federalni zavod za statistiku

Od ukupnog broja nezaposlenih u Kantonu Sarajevo, u Općini Vogošća je njih 7,32% , a prema spolnoj strukturi, u Vogošća je nešto više nezaposlenih osoba ženskog spola u odnosu na Kanton. Najveći broj nezaposlenih osoba je sa srednjom stručnom spremom kao i NKV i KV, a postotak nezaposlenih osoba ženskog spola u ovim kategorijama je 69,5% (SSS), 73,1%(NKV) i

55,77% (KV).

Izvor: Federalni zavod za zapošljavanje, Bilten – Statistički pregled juni 2022.

U Strategiji razvoja općine Vogošća za period 2023 – 2027. godine, a u cilju povećanja zaposlenosti u privredi, poljoprivredi i uslužnim djelatnostima uz povećanje dodane vrijednosti, Projekat „sufinansiranja poslovnih planova za razvoj poduzetništva i zapošljavanja mladih“, prepoznat je kao strateški cilj. Samozapošljavanje mladih putem Programa razvoja poduzetništva i podrške osnivanja poslovnih subjekata (Start-up) na području općine Vogošća, jedna je od značajnijih mjera za postizanje ovog cilja. Planirana budžetska sredstva će se koristiti za podsticanje poduzetničke inicijative kroz nadmetanje poduzetničkih ideja i održivih poslovnih planova. Za potrebe realizacije ovog Programa Općina Vogošća je predvidjela sredstva u Budžetu za 2024. godinu u ukupnom iznosu od 35.000,00 KM. Novčana podrška namijenjena je sufinansiranju pokretanja biznisa kroz finansiranje troškova registracije biznisa, naknada za doprinose i nabavke opreme (stalna i obrtna sredstva). Visina bespovratnih sredstava po biznis planu može iznositi maksimalno do 8.000,00 KM.⁷

Na osnovu Sporazuma o međusobnoj saradnji između Općine Vogošća i Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA o realizaciji obuka iz domena pokretanja biznisa, Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA je 2024. godine objavila Javni poziv za učešće u programu edukacije o vještinama za pokretanje i vođenje vlastitog biznisa. Program je namijenjen za 10 startup firmi, početnika u biznisu sa područja općine Vogošća čiji bi po jedan predstavnik prošao program edukacije o vještinama za pokretanje i vođenje vlastitog biznisa.

Program se odnosi na podršku osnivanju i razvoja start-up firmi kao i pomoć prilikom njihovog opstanka na tržištu. Opstanak na tržištu u prvim godinama rada je na izuzetno niskom nivou, što rezultira da veliki broj startup firmi već nakon prve godine ne uspijeva opstati na tržištu i

⁷ <https://vogosca.ba/2024/11/07/javni-poziv-za-ucesce-u-projektu-sufinansiranje-poslovnih-planova-za-razvoj-poduzetnistva-i-zaposljavanja-mladih-u-2024-godini/>

gasi se. Razlozi za to su, između ostalog, što vlasnici start-up firmi nemaju dovoljno razvijene kapacitete u smislu osnovnih i specifičnih znanja za uspostavljanje i vođenje biznisa.⁸

Na osnovu Ugovora između Međunarodne organizacije rada - MOR i Općine Vogošća o implementaciji projekta Projekta LEP II "Vogošća, Ilijaš i Hadžići osposobljavaju radnike kroz lokalno partnerstvo – VIHOR", koji je finansiran od strane Evropske unije, a provodi ga Međunarodna organizacija rada u BiH, u ime lokalnog partnerstva LEP II Općina Vogošća je objavila Javni poziv nezaposlenim licima za pohađanje programa osposobljavanja. Predmet javnog poziva je izbor kandidata/kinja za pohađanje obuka izvedenih po programima osposobljavanja, što uključuje: teorijski i praktični dio. Osposobljavanje se provodi kao jedna od aktivnosti u sklopu Projekta, a sredstva za provođenje su obezbijeđena iz budžeta Projekta.⁹

Obrazovanje, nauka, kultura i sport

Obrazovanje je jedan od najvažnijih elemenata u postizanju ravnopravnosti spolova, a posebno u vremenu kada postoji potreba za kontinuiranim obrazovanjem i stručnim usavršavanjem nezavisno od dobi. U BiH i dalje postoje rodne razlike u obrazovanju u smislu odabira područja studiranja, kao i razlika u stopama završavanja srednjih škola, upisa na fakultete, te završavanje istih.

Predškolsko obrazovanje

Na području Općine Vogošća je pet predškolskih ustanova, 315 predškolske djece od kojih je 166 (53%) dječaka i 149 (47%) djevojčica. 197 djece Općine Vogošća pohađa predškolske ustanove, dok njih 225 pohađa obavezno predškolsko obrazovanje. 4 djece romske nacionalnosti pohađaju predškolske ustanove Općine Vogošća.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, broj djece u predškolskim ustanovama je u porastu i to za 11,1% ukoliko se pogledaju uporedni podaci za 2023/2024. i 2024/2025. godinu, ali i pored toga veliki broj djece čeka na svoje mjesto u vrtićima.

Pored činjenice da je predškolski odgoj jedan od temelja za uspjeh u nastavku obrazovanja i temelj razvoja svake osobe uključivanje djece u vrtiće je jedan od preduslova za uključivanje roditelja na tržište rada. To se posebno odnosi na majke djece kojima se, u skladu sa trenutnim društvenim okolnostima, povjerava briga o djeci.

Vlada Kantona Sarajevo je i za školsku 2025/2026. godinu usvojila Program sufinansiranja boravka djece u privatnim predškolskim ustanovama za školsku 2025/2026. godinu.¹⁰

⁸<https://serda.ba/bs/novosti/javni-poziv-startup-firmama-pocetnicima-u-biznisu-sa-podrucja-opcine-vogosca/3857>

⁹ <https://vogosca.ba/wp-content/uploads/2025/07/20250702-JAVNI-POZIV-LEP-2Strucno-sposobljavanje.pdf>

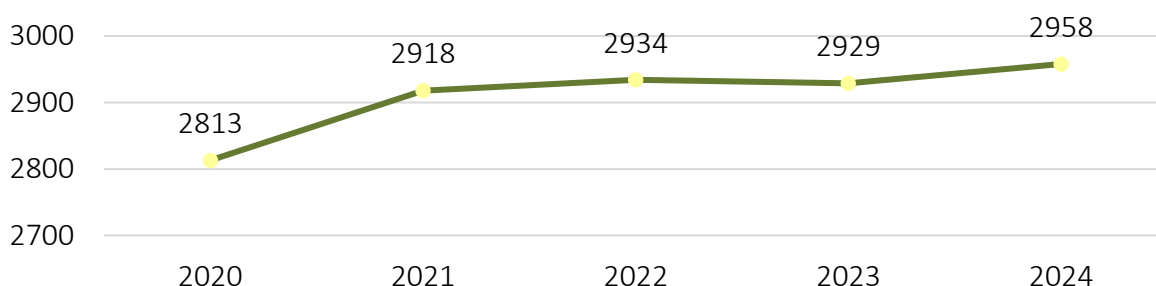
¹⁰ <https://vlada.ks.gov.ba/node/126206>

Programom je predviđeno sufinansiranje usluga cjelodnevnog boravka u iznosu od 230KM, te poludnevnog boravka u iznosu od 115KM po djetetu mjesečno, a sredstva su namijenjena isključivo za registrirane privatne predškolske ustanove. Broj djece obuhvaćene Programom kontinuirano raste, u školskoj 2019/2020. godini programom je bilo obuhvaćeno 400 djece, dok se u školskoj 2025/2026. godini očekuje da će taj broj dostići gotovo 7.000. Iz Ministarstva za odgoj i obrazovanje KS je istaknuto da je ovim Programom Vlade omogućeno proširenje pristupa predškolskom odgoju i obrazovanju, dok se istovremeno osiguravaju bolje šanse za roditelje, posebno majke, da aktivno učestvuju na tržištu rada.

Osnovno obrazovanje

Na području Općine Vogošća je pet osnovnih škola i jedna područna škola.

Broj učenika u osnovnim školama kroz godine

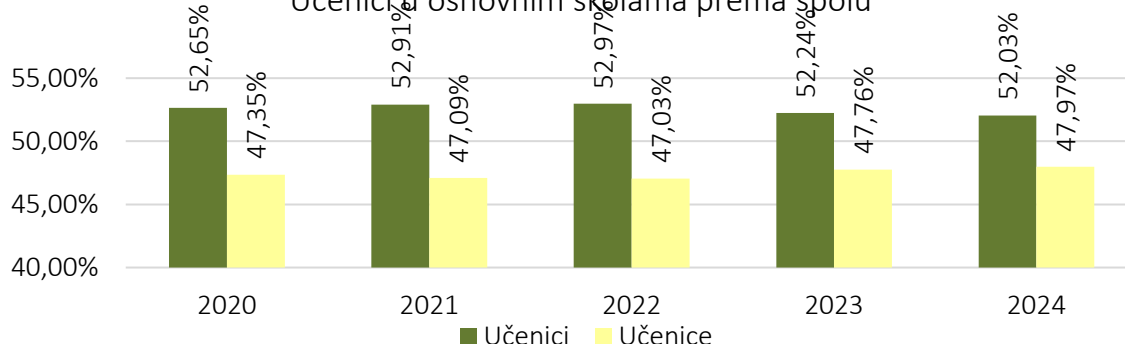

Izvor: Administrativni podaci Općine Vogošća

Broj učenika upisanih u osnovne škole se povećavao, i to u odnosu na prethodnu školsku godinu 1,01%, a u odnosu na školsku 2019/2020. godinu 4,9%.

Trenutno je broj dječaka koji su upisani u osnovno obrazovanje veći od broja djevojčica. Razlika u broju upisanih dječaka i djevojčica je nešto manja od prethodnih godina.

Učenici u osnovnim školama prema spolu

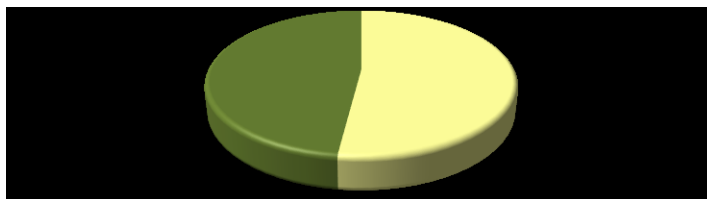

Izvor: Administrativni podaci Općine Vogošća

U prethodne tri godine, u osnovnim školama na području Općine Vogošće, nastavu je pohađalo 43 učenika Roma, 20 učenika i 23 učenice. 5 učenika Roma je završilo IX razred i to 3 dječaka i 2 djevojčice.

Općenito gledano u BiH postoji rodni partitet u osnovnom obrazovanju što potvrđuju i ovi podaci. Romkinje u BiH imaju značajno lošije obrazovne rezultate u odnosu na dječake romske nacionalnosti jer skoro 80% Romkinja ne završi čak ni osnovnu školu dok većina dječaka završi školu.

UČENICI UPISANI U OSNOVNE ŠKOLE PREMA SPOLU

Izvor: Administrativni podaci Općine Vogošća

Srednje obrazovanje

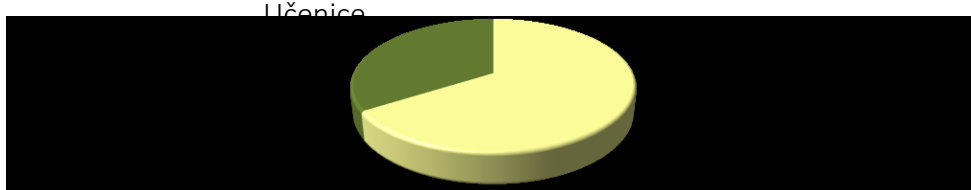
Na području Općine Vogošća je jedna srednja škola (Srednjoškolski centar Vogošća) u kojoj se u 2024. godini školovalo 424 učenika, od čega je bilo 66,04% učenika i 33,96% učenica. Srednjoškolski centar Vogošća nudi slijedeće programe:

1. Gimnazija – informatički smjer
2. Stručna zvanja:
 - a. Mašinski tehničar konstruktor na računaru
 - b. Mašinski tehničar za CNC tehnologiju
 - c. Ekonomski tehničar
3. Zanimanja (treći stepen):
 - a. Zavarivač
 - b. Automehaničar
 - c. Autolimar
 - d. Prodavač
 - e. Operater na CNC alatnim mašinama za obradu skidanjem strugotina

U periodu od 2020. do 2024. godine broj učenika je povećan u odnosu na broj učenica te je u 2024. godini upisano 32,08% više učenika nego učenica.

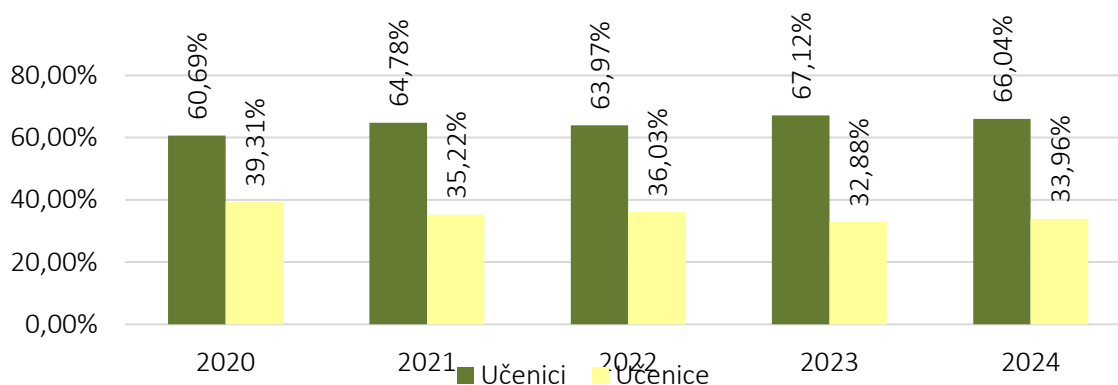
Za čitavu BiH stopa prelaska u srednju školu iznosi 98,2 za učenike i 95,6 za učenice te je ovaj podatak (ako je tačan) zabrinjavajući i potrebno je istražiti uzroke kako bi se na adekvatan način odgovorilo na ovaj problem.

UČENICI UPISANI U SREDNJOŠKOLSKI CENTAR VOGOŠĆA U 2024. GODINI PREMA SPOLU

Izvor: Administrativni podaci Općine Vogošća

Učenci u srednjoj školi prema godinama i spolu

Izvor: Administrativni podaci Općine Vogošća

U BiH postoje izrazite razlike zastupljenosti muškaraca i žena unutar određenih kategorija srednjeg obrazovanja. Djevojčice dominiraju u strukturi učenika u gimnazijama dok dječaci dominiraju u strukturi učenika u usmjerenim zanimanjima. Ovakve razlike u profiliranju zanimanja između žena i muškaraca direktno utiču i na stanje na tržištu rada i daljem školovanju.

U Budžetu za 2025. godinu Općine Vogošća planirana su sredstva za stipendiranje učenika srednjih škola i studenata u iznosu od 320.000,00KM. Na ovaj način, stipendirano je 165 (30,30% učenika i 69,70% učenica) učenika i 107 (24,30% studenata i 75,70% studentica) studenata. Stipendije za učenike i studente se dodjeljuju na osnovu Javnog poziva i na osnovu utvrđenih kriterija koji se zasnivaju na rezultatima postignutih u školovanju, socijalnog statusa i drugih.

Javni život i donošenje odluka

Stanje ravnopravnosti spolova u oblasti javnog života se prvenstveno sagledava kroz ravnopravnu zastupljenost žena i muškaraca na pozicijama donošenja odluka. Prema podacima Međuparlamentarne unije (IPU), kojim je utvrđen procenat političke participacije žena u

državnim parlamentima, BiH se nalazi na 127 mjestu (august 2025. godine) od ukupno 188 država za koje se prikupljaju podaci u ovoj bazi.¹¹

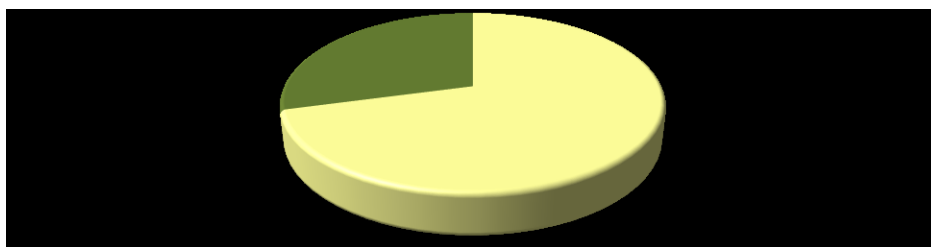
Bosna i Hercegovina je 1998. godine uvela kvotu za manje zastupljeni spol kao mjeru za osiguravanje jednakog učešća žena i muškaraca u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. Ova kvota je definirana članom 4.19 Izbornog zakona koji se odnosi se na minimalnu zastupljenost oba spola na listama kandidata od 40% sa utvrđenim rasporedom na listi za manje zastupljeni spol. Kvota se dosljedno provodi međutim brojna istraživanja pokazuju da biračko tijelo svojim glasovima prednost daje osobama muškog spola.

Bosna i Hercegovina je ostvarila značajan napredak na usklađivanju svog zakonodavnog okvira sa međunarodnim standardima i obavezama. Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine je usvojen 2003. godine, a izmjene i dopune su usvojene 2009. godine, pri čemu su poboljšane definicije i provedbene odredbe. Prečišćena verzija je objavljena 2010. godine. Zakon o ravnopravnosti spolova posebno obrađuje jednaku zastupljenost i javni život; definira da postoji jednaka zastupljenost muškaraca i žena ukoliko je jedan od spolova zastupljen sa najmanje 40% u tijelima javnog sektora na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini (državnom, entitetskom, kantonalnom i općinskom).

Žene su manje zastupljeni spol na mjestima odlučivanja u politici, a posebno u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. U zakonodavnim tijelima lokalnih samouprava u BiH prosječna zastupljenost žena iznosi ispod 18%.

U tom smislu stanje nakon Lokalnih izbora 2024. godine u Općinskom vijeću Vogošće je iznad prosjeka za BiH (29,17%). Žene i dalje manje zastupljeni spol (zastupljene manje od 40%).

ZASTUPNICI OPĆINSKOG VIJEĆA VOGOŠĆE PREMA SPOLU

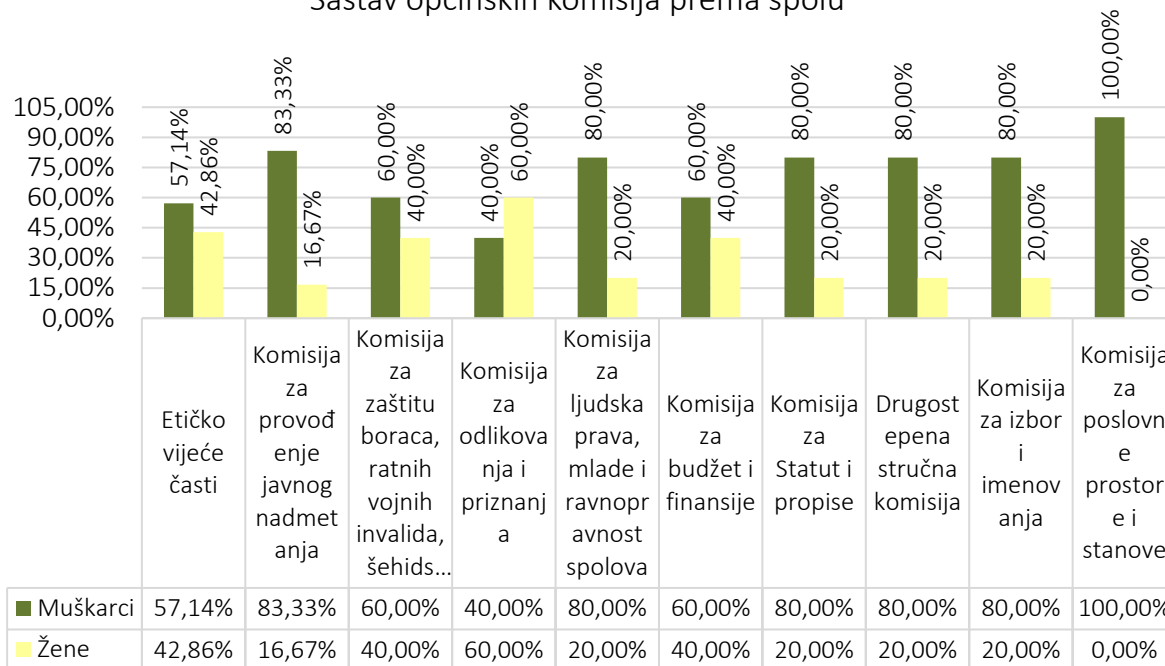
Izvor: Web stranice Općine Vogošća

Predsjedavajući OV Vogošća je osoba muškog spola dok su za zamjenike imenovani jedna osoba muškog i jedna ženskog spola.

¹¹ https://data.ipu.org/women-ranking/?date_year=2025&date_month=08

Dok je mogućnost uticaja općinskih organa na rezultate izbora ograničena, uticaj na sastav općinskih komisija je veći. Trenutno učešće osoba muškog i ženskog spola u ovim komisijama iznosi 71,70% osoba muškog spola i 28,30% osoba ženskog spola. I dalje postoje komisije u kojima su žene ili muškarci podzastupljeni, a u prosjeku nije ispunjen ni minimalni prag zastupljenosti od 40%. Od 10 komisija, u njih 3 su izabrane predsjednice (30%), dok su u preostalim izabrani predsjednici (70%).

Sastav općinskih komisija prema spolu

Izvor: Web stranice Općine Vogošća

Kodeks ponašanja vijećnika u Općinskom vijeću Vogošća postoji još od 2012. godine. Cilj Kodeksa jeste da se utvrde etička načela i principi ponašanja kojih treba da se pridržavaju vijećnici u Općinskom vijeću Vogošća pri obavljanju svojih dužnosti kao i da se građani upoznaju o standardima ponašanja koja s pravom mogu očekivati od izabranih vijećnika.

Socijalna zaštita

Bosna i Hercegovina se suočava sa problemom odlaska mladih, radno sposobnih ljudi u druge države, a kao razlozi odlaska se uglavnom navode lakši pronalazak adekvatno plaćenih radnih mjesta i socijalna zaštita koju druge države pružaju. Ostvarivanje prava na socijalnu zaštitu, kao i zaštita porodice sa djecom je podjeljeno između nadležnosti FBiH i kantona te nije ujednačeno za prostor FBiH. Jedan od velikih problema je svakako i problem ostvarivanja prava majki porodilja kao i ostvarivanje prava na naknadu za vrijeme porodijskog odsustva koja zavisi od kantona do kantona. Zakonom o radu Federacije BiH određeno je pravo na porođajno odsustvo

u trajanju do jedne godine, ali se iznos porodiljskih naknada određuje propisima kantona. Naknade zaposlenim porodicama se posmatraju kao socijalna kategorija, a ne kao pravo iz radnog odnosa.

U Kantonu Sarajevo prava iz oblasti zaštite porodice sa djecom su regulisana Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 38/14 - Prečišćeni tekst, 38/16, 44/17, 28/18, 52/21, 40/22, 13/25).

Zakon je propisao sljedeća prava koja ostvaruju porodice sa djecom:

- Dodatak na djecu i dječiji dodatak za vrijeme redovnog studiranja
- Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje sa posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta i dodatna pomoć na ime brige i njege djeteta
- Novčana pomoć nezaposlenoj porodilji i dodatna pomoć na ime brige i njege djeteta
- Jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta
- Dodatna novčana pomoć na ime prehrane djeteta do šest mjeseci i dodatne ishrane za majku-dojilju
- Smještaj djece uz osiguranu ishranu u ustanovama predškolskog odgoja
- Osiguranje jednog obroka u vrijeme nastave u školama osnovnog obrazovanja
- Školarine i stipendije đacima i studentima

Istim Zakonom je propisano i da se sredstva za finansiranje socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom osiguravaju se u skladu sa Federalnim zakonom i ovim zakonom iz:

- budžeta Kantona,
- budžeta općina,
- ulaganja osnivača,
- privrednih i uslužnih djelatnosti ustanova,
- ličnog učešća korisnika,
- ostavštine, poklona i donacija,
- i drugih izvora u skladu sa propisima.

Iz općinskog budžeta finansiraju se:

- općinska udruženja osoba sa invaliditetom u skladu sa mogućnostima;
- druga prava iz socijalne zaštite, koja svojim propisima utvrđuju općine.

Služba socijalne zaštite Općine Vogošća je sastavni dio Javne ustanove „Kantonalni centar za socijalni rad“ Sarajevo.

Korisnici socijalne zaštite utvrđeni kantonalnim i federalnim propisima su:

- djeca bez roditeljskog staranja,
- odgojno zanemarena djeca,
- odgojno zapuštena djeca,

- djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama,
- lica sa invaliditetom i lica ometena u fizičkom ili psihičkom razvoju,
- materijalno neosigurana i za rad nesposobna lica,
- stara lica bez porodičnog staranja,
- lica sa društveno negativnim ponašanjem,
- lica i porodice u stanju socijalne potrebe kojima je, uslijed posebnih okolnosti, potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite,
- osobe i porodice koje bi svoju socijalnu sigurnost trebale ostvariti iz vlastitih primanja, a ta primanja, u skladu sa zakonskim propisima, nisu dovoljna za podmirenje njihovih osnovnih životnih potreba,
- osobe izložene zlostavljanju i nasilju u porodici.

Usluge koje pruža JU Zavod za zaštitu žena i materinstva KS lokalitet Vogošća obuhvataju niz ginekoloških, akušerskih, dijagnostičkih i patronažnih usluga. Obim izvršenih usluga je znatan: ukupno 15.752 usluge su pružene u 2022. godini, 14.482 u 2023. godini, a 12.805 usluga je pruženo u izvještajnom periodu za 2024. godinu (do 31.12.2024. g.) Pruža se širok spektar specijalističkih usluga, uključujući prve i ponovne lječarske preglede žena i trudnica u ordinaciji, savjetovanje u vezi planiranja/kontrole trudnoće i sterilnosti, te preglede iz juvenilne i adolescenske ginekologije. Ove usluge su upotpunjene dijagnostičkim procedurama (kao što su ultrazvuk uterusa i dojke, kolposkopija, CTG i uzimanje briseva za PA), kao i intervencijama (poput aplikacije i vađenja spirala te davanja injekcija), te organizovanom monovalentnom patronažnom službom za posjete porodicama.

Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici, kao jedan od najvećih izazova bosanskohercegovačkog društva, problem je koji je odnedavno izašao iz privatne u javnu sferu. Ipak nasilje nad ženama i nasilje u porodici je i dalje jedan od najtežih oblika kršenja prava žena. Prema Studiji o rasprostranjenosti i karakteristikama nasilja prema ženama u BiH prema nalazima istraživanja, više od polovine žena doživjelo je bar neki oblik nasilja nakon što je navršilo 15 godina. Najšire je rasprostranjeno nasilje koje nad ženama vrše njihovi sadašnji ili bivši partneri, jer su oni počinioци u 71,5% slučajeva. U cjelini gledano, sfera intimnih partnerskih i porodičnih odnosa daleko je veći izvor opasnosti od nasilja za žene nego što je to šira zajednica. Ova Studija je analizirala iskustva osoba ženskog spola u pogledu nasilja, a broj prijavljenih incidenata je i dalje niži od ovih podataka.

Odgovornost nadležnih institucija u pogledu postupanja po prijavama za nasilje u porodici je bila utvrđena Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, a od 2025. godine Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama („Službene novine Federacije BiH», broj 19/2025“). Na području šire regije Sarajeva djeluje Sigurna kuća - sklonište za žene i djecu žrtve nasilja u porodici koju vodi Fondacija Lokalne Demokratije. Prema podacima Javne ustanove „Kantonalni centar za socijalni rad“ Sarajevo u 2024. godini sa područja Kantona Sarajevo u sigurnu kuću je smješteno ukupno 104 osoba, od čega je 7 sa područja Općine Vogošća, 7 osoba

je smješteno u pratnji pripadnika Policijske uprave.

Prema evidenciji Javne ustanove „Kantonalni centar za socijalni rad“ Sarajevo, u 2024. godini evidentirano je ukupno 494 nasilnih osoba kojima su izrečene zaštitne mjere od čega je njih 35 (7,09%) sa područja Općine Vogošća, broj osoba štičenih zaštitnom mjerom je 603 od čega je u Općini Vogošća 42 (6,97%). Broj dostavljenih izvještaja nadležnom sudu je bio 1106, dok je za Vogošću iznosio 140 izvještaja (12,66%).¹²

Prema dostupnim podacima toku 2024. godine u Kantonu Sarajevo izrečeno je ukupno 1236 mjera počinocima nasilja u porodici. Broj izrečenih mjera Općine Vogošća je prikazan tabelarno:

Udaljenje iz stana, kuće ili nekog sambenog prostora i zabrana vraćanja u stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor	12
Zabrana približavanja žrtvi nasilja	42
Osiguranje zaštite osobe izložene nasilju u porodici	1
Zabrana uznemiravanja i uhođenja osobe izložene nasilju u porodici	42
Obavezan psihosocijalni tretman	1
Obavezno liječenje od ovisnosti	2
UKUPNO	100

Izvor: Izvještaj o poslovanju – Izvještaj o radu i finansijskom poslovanju JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ za 2024. godinu

Od svih evidentiranih oblika nasilja u porodici mali broj bude procesuiran kao krivično djelo u skladu sa krivičnim zakonom. *Kanton Sarajevo je u prošloj godini zabilježio porast broj slučajeva nasilja u porodici za više od 28%. Ukupno je u 2024. godini registrovano 408 slučajeva nasilja u porodici, od čega je u 183 slučaja zabilježen fizički napad člana porodice na drugog člana porodice, bez obzira na to da li je nastupila fizička povreda ili nije.*¹³

Prema dokumentu „Informacija o aktivnostima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo za 2024. godinu“ u oblasti „protiv braka, porodice i mladeži“ je evidentirano 418 (87 više u odnosu na 2023. godinu) događaja sa obilježjem krivičnog djela, za koja je prijavljeno 419 osoba od kojih je 223 povratnika (53,2%), a od ovih osoba, njih 287 je lišeno slobode.

Broj događaja s obilježjem krivičnog djela nasilje u porodici povećan je za 91 ili 28,7% u odnosu

¹² Izvještaj o poslovanju – izvještaj o radu i finansijskom poslovanju JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ za 2024. godinu, Sarajevo, <https://kcsr.ba/file/izvjestaj-o-poslovanju-izvjestaj-o-radu-ju-kcsr-za-2024/615>

¹³ <https://vlada.ks.gov.ba/node/126041>

na prethodnu godinu, a evidentirani su na području općina: Novo Sarajevo – 104, Novi Grad – 97, Ilidža – 62, Centar – 37, Hadžići – 31, Vogošća – 28, Ilijaš – 27 i Stari Grad – 22 događaja.¹⁴

U ovom trenutku nema podataka o drugim oblicima nasilja nad ženama (osim nasilja u porodici).

U skladu sa obavezama iz člana 37. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/13) u maju 2018. godine potpisan je Protokol o saradnji i radu Koordinacionog tijela na prevenciji, zaštiti i borbi protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo. Ovim Protokolom uređuju se prava, obaveze i načini postupanja potpisnika Protokola u osiguranju prevencije svih pojava oblika nasilja u porodici, postupanja kod prijave ili saznanja o slučajevima nasilja u porodici, pružanju zaštite žrtvama nasilja u porodici, kao i načini međusobne saradnje potpisnika na unapređenju sistema zaštite od nasilja u porodici.

Zdravlje, prevencija i zaštita

Vijeće ministara BiH je usvojilo Strategiju za odgovor na HIV i AIDS u BiH i Politiku seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava u BiH kojima se provode promotivne i afirmativne aktivnosti koje, između ostalog, tretiraju i ravnopravnost spolova u smislu ravnopravnog pristupa pravima i zdravstvenim servisima.

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti FBiH reguliraju se prava na zdravstvene usluge standardnog kvaliteta i jednakog sadržaja, dok u okviru obaveznog pokrivača zdravstvenim osiguranjem žene imaju pravo na potpunu zdravstvenu zaštitu po pitanju trudnoće i materinstva, pravo na liječenje i medicinska sredstva, te pravo na vještačku oplodnju. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti FBiH svim ženama (državljanjkama BiH) garantira se pravo na besplatan porod, postporođajnu zaštitu za majku u narednih šest mjeseci i besplatnu zdravstvenu zaštitu za djecu do 18 godina. U FBiH osnovnim paketom zdravstvenih prava predviđen je i paket osnovnih prava za neosigurane osobe koji se finansira sredstvima budžeta kantona ili općine prema mjestu zadnjeg prebivališta neosigurane osobe.

Zdravstvena zaštita u Općini Vogošća pruža se kroz Dom zdravlja Vogošća, koji je dio Javne ustanove Dom zdravlja Kantona Sarajevo. Ova ustanova nudi primarnu zdravstvenu zaštitu i specijalističko-konsultativne usluge.

Strategija razvoja Općine Vogošća za period 2023–2027 prepoznaje prevenciju zdravlja kao ključnu mjeru za održavanje zdravlja populacije. Planirane su aktivnosti usmjerene na osiguranje zdravog odrastanja djece, uključujući radionice za roditelje i djecu o pravilnim načinima ishrane. Ove mjere imaju za cilj smanjenje učestalosti bolesti i povećanje kvaliteta

¹⁴ „Informacija o aktivnostima Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo za 2024. godinu“, MUP KS, Uprava policije, <https://mup.ks.gov.ba/sites/mup.ks.gov.ba/files/2025-02/Informacija%20o%20radu%20UP%20MUPKS%20-%202024..pdf>

života građana.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u 2024. godini na području Općine Vogošća je bilo ukupno 284 novorođenih, od čega je 283 živorođenih (i to 141 dječak i 142 djevojčica) čime je stopa prirodnog priraštaja 2,3 i treća je stopa prirodnog priraštaja po veličini u Kantonu Sarajevo (Ilijaš 3,6 i Ilidža 2,9).

Broj umrlih u istom periodu na području Općine Vogošća je iznosio 213 (108 osoba muškog spola i 105 osoba ženskog spola).

Ravnopravnost spolova u kontekstu zaštite okoliša i klimatskih promjena

Iako nema specifičnih podataka o integraciji ravnopravnosti spolova u politike zaštite okoliša i klimatskih promjena u Općini Vogošća, na višim nivoima vlasti postoje inicijative u tom smjeru. Na primjer, Gender centar Federacije BiH i Savez općina i gradova FBiH rade na jačanju uloge lokalnih zajednica u implementaciji ciljeva održivog razvoja, uključujući ravnopravnost spolova i zaštitu okoliša.

Strategija razvoja Općine Vogošća (za period 2023.-2027. godine) u situacionoj analizi posmatra i zaštitu okoliša/životne sredine uključujući smanjenje rizika od katastrofa/nesreća, te kroz prioritet 3.3. *Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem kroz sanaciju klizišta i riječnih korita* stavlja fokus na otklanjanje ugroženosti na određenim područjima, kojima je uzrok klizanje tla, a što direktno utiče na upravljanje zemljištem i zaštitu ljudi i njihove imovine. Također fokus je stavljen na regulaciju riječnih korita čiji je cilj prije svega zaštita ljudi i imovine, uređenje okolnog prostora i sama zaštita okoliša. Osim toga ova mjera se odnosi na osnaživanje kapaciteta sistema uzbunjivanja s ciljem bržeg i efikasnijeg djelovanja u pogledu zaštite i spašavanja stanovništva u slučaju prirodnih i drugih nesreća. Prioritetom 3.4. *Obezbijediti okolinsku politiku i praćenje stanja u oblasti zaštite okoliša* definiše se donošenja politika i mjera s ciljem zaštite okoliša, podizanje svijesti građana o značaju zaštite okoliša, kao i na unapređenju infrastrukture u oblasti zaštite okoliša. U samom dokumentu Strategija razvoja Općine Vogošća (za period 2023.-2027. godine) definisano je da *Vizija Općine Vogošća ostvaruje se ostvarivanjem ciljeva u svim područjima rada i djelovanja ove jedinice lokalne samouprave, unapređenjem konkurentnosti i osnaživanjem lokalne privrede na tržištu, unapređenjem standarda i kvalitete života njenog stanovništva, te razvojem infrastrukture uz poštivanje osnovnih postulata zaštite okoliša.*¹⁵

¹⁵ <https://vogosca.ba/download/strategija-razvoja-opcine-vogosca-za-period-2023-2027-godina/>

V. Struktura Gender akcionog plana Općine Vogošća

U skladu sa prethodnom analizom stanja ravnopravnosti u općini i pregleda provođenja obaveza iz Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini jasno je da je donošenje Gender akcionog plana Općine Vogošća optimalan pristup.

U odnosu na te analize struktura Gender akcionog plana Općine Vogošća za period 2026. – 2031. godina odražava trenutno stanje ravnopravnosti spolova i institucionalizacije ravnopravnosti spolova i sadrži tri srednjeročna cilja te u okviru svakog cilja rezultate koji se planiraju postići i to:

Srednjeročni cilj 1.

- Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

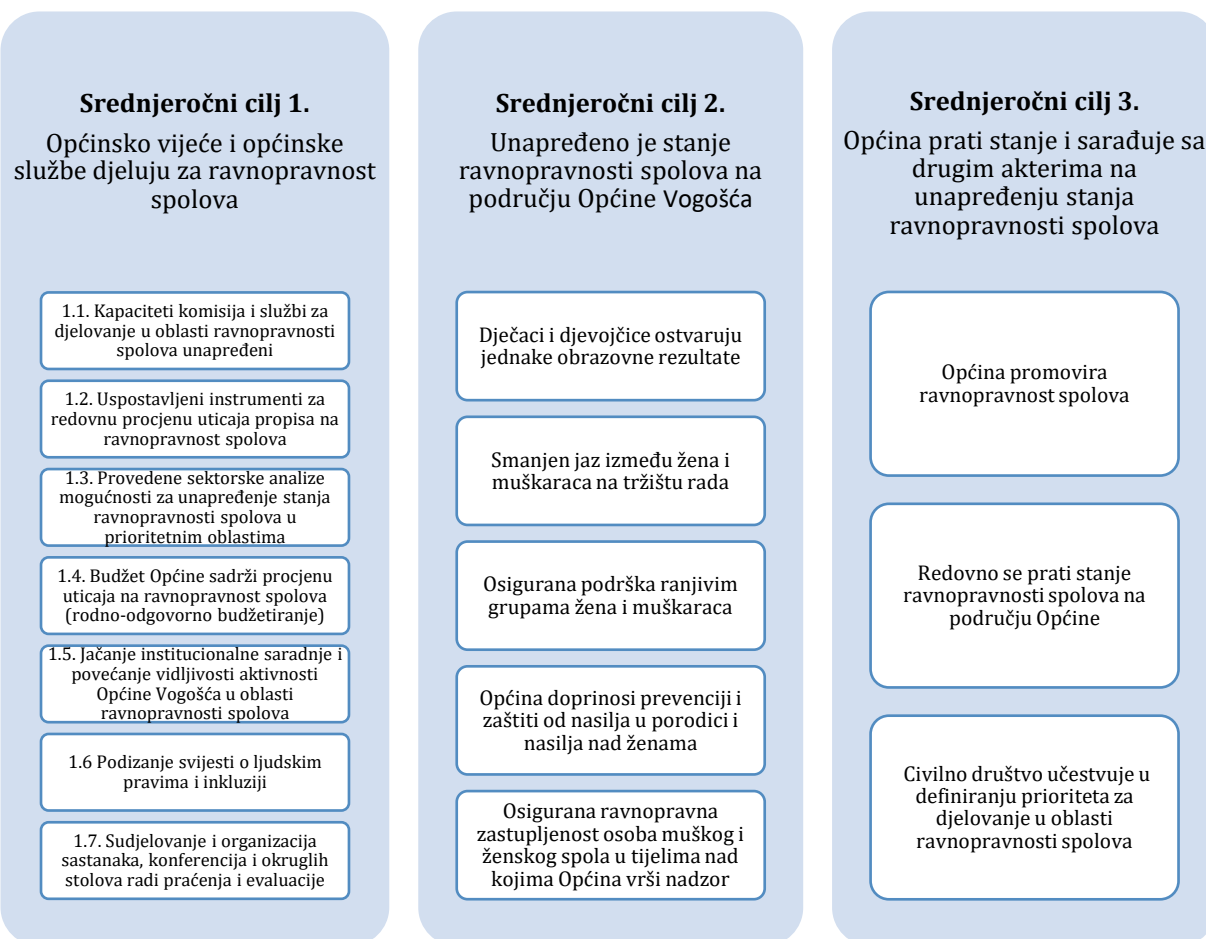
Srednjeročni cilj 2.

- Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Vogošća

Srednjeročni cilj 3.

- Općina prati stanje i sarađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova

Struktura Gender akcionog plana Općine Vogošća je prikazana shematski ispod dok je detaljno prikazana u matrici logičkog okvira u narednom dijelu dokumenta: Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana Općine Vogošća za period 2026. – 2031. godina.

VI. Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana Općine Vogošća za period 2026. – 2031. godine

CILJ: Općina Vogošća je mjesto ravnopravnosti spolova															
Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova															
Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Status	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Napredak do kraja 2028.	Napredak do kraja 2029.	Napredak do kraja 2030.	Plamnirani resursi	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije	Kada se prikupljaju podaci
1.1. Kapaciteti komisija i službi za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova unapređeni	Obuke na temu ravnopravnosti spolova i diskriminacije na osnovu spola	Stručna služba za poslove Općinskog vijeća i Služba za opću upravu	Održane dvije obuke za Komisiju za ljudska prava i predstavnike službi	Mart 2026.	Budžet općine i partnerstvo	Realizovano, nije realizovani, u fazi realizacije,		Održane 2 obuke	-	-	-	Partnerstvo sa Gender Centrom	Npr. 8 članica i 7 članova	Spisak sa radionice, fotografije, materijali	Nakon obuka
	Utvrđivanje instrumenta za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova	Općinski načelnik na prijedlog Službe za privredu, integrisani lokalni razvoj i društvene djelatnosti	Utvrđena metodologija za procjenu uticaja propisa Utvrđena metodologija za analizu uticaja plana i budžeta	Oktober 2026.	Budžet općine i partnerstvo		Utvrđena metodologija	Na 60% propisa urađena procjena	Na 70% propisa urađena procjena	Na 90% propisa urađena procjena		1000 KM za eksperta	-	Odluka u usvajanju metodologija	Na kraju godine

CILJ: Općina Vogošća je mjesto ravnopravnosti spolova

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

<i>Očekivani rezultati</i>	<i>Aktivnost</i>	<i>Nosilac odgovornosti</i>	<i>Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje</i>	<i>Rok</i>	<i>Izvor finansiranja</i>	<i>Status</i>	<i>Napredak do kraja 2026.</i>	<i>Napredak do kraja 2027.</i>	<i>Napredak do kraja 2028.</i>	<i>Napredak do kraja 2029.</i>	<i>Napredak do kraja 2030.</i>	<i>Plamirani resursi</i>	<i>Krajnji korisnici po spolu</i>	<i>Izvor verifikacije</i>	<i>Kada se prikupljaju podaci</i>
<i>1.2. Uspostavljeni instrumenti i za redovnu procjenu uticaja propisa na ravnopravnost spolova</i>	Provedene obuke za ključne komisije i službe Općine	Služba za opću upravu za uposlenike i Stručna služba za poslove općinskog vijeća za članove radnih tijela	Kapaciteti nadležnih službi općine omogućavaju u primjenu metodologije za procjenu uticaja propisa i metodologije za analizu uticaja plana i budžeta	Novembar 2026. godine	Redovna sredstva	Realizovano, nije realizovani, u fazi realizacije,	Održane 2 obuke	-	-	-		500 KM	8 članica i 7 članova	Spisak sa radionice, fotografije, materijali	Nakon obuka

CILJ: Općina Vogošća je mjesto ravnopravnosti spolova

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

[illegible]

CILJ: Općina Vogošća je mjesto ravnopravnosti spolova

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

[illegible]

CILJ: Općina Vogošća je mjesto ravnopravnosti spolova

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

[illegible]

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

[illegible]

CILJ: Općina Vogošća je mjesto ravnopravnosti spolova

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

[illegible]

1.5. <i>Jačanje institucionalne saradnje i povećanje vidljivosti aktivnosti Općine Vogošća u oblasti ravnopravnosti spolova</i>	Saradnja i razmjena iskustava i dobrih praksi s općinama i gradovima unutar mreža lokalnih samouprava za ravnopravnost spolova	Općina Vogošća će, putem Kabineta općinskog načelnika i nadležnih službi, aktivno sudjelovati u lokalnim i regionalnim mrežama jedinica lokalne samouprave, te uspostaviti redovitu razmjenu dobrih praksi putem zajedničkih radionica, sastanaka i online platformi														
1.6 <i>Podizanje svijesti o ljudskim pravima i</i>	Mini-serijali i kratki TV/radio prilogi o pravima različitih grupa (mladi, stariji,	RTV Vogošća / novinari i producenti	Broj emitiranih priloga, broj gledalaca / slušatelja	Do kraja	Redovna sredstva		12 emisija	12 emisija	12 emisija	12 emisija	12 emisija	Redovna sredstva RTV Vogošća	Nije primjenjivo	Izveštaji		

CILJ: Općina Vogošća je mjesto ravnopravnosti spolova

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

Očekivani rezultati	Aktivnost	Nosilac odgovornosti	Pokazatelj napretka u odnosu na početno stanje	Rok	Izvor finansiranja	Status	Napredak do kraja 2026.	Napredak do kraja 2027.	Napredak do kraja 2028.	Napredak do kraja 2029.	Napredak do kraja 2030.	Plamirani resursi	Krajnji korisnici po spolu	Izvor verifikacije	Kada se prikupljaju podaci
inkluziji	osobe s invaliditetom)														
	Infografike i kratki edukativni video ili radio prilog o nasilju u porodici, diskriminaciji, rodnoj ravnoteži, pravima djece i starijih	RTV Vogošća / novinari i producenti	Broj objavljenih infografika/p riloga, broj pregleda ili dijeljenja npr. „Vidljive priče zajednice“ – predstavljanje uspješnih inkluzivnih inicijativa i volontera, uspješnih žena u lokalnoj zajednici	Do kraja provođenja GAP	Redovna sredstva		12 emisija	12 emisija	12 emisija	12 emisija	12 emisija	Redovna sredstva RTV Vogošća	Nije primjenjivo	Izveštaji	

CILJ: Općina Vogošća je mjesto ravnopravnosti spolova

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

[illegible]

Srednjoročni cilj 1: Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

[illegible]

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Vogošća

[illegible]

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Vogošća

[illegible]

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Vogošća

[illegible]

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Vogošća

[illegible]

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Vogošća

[illegible]

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Vogošća

[illegible]

Srednjoročni cilj 2: Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Vogošća

[illegible]

Srednjoročni cilj 3: Općina prati stanje i sarađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova

[illegible]

Srednjoročni cilj 3: Općina prati stanje i sarađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova

[illegible]

Srednjoročni cilj 3: Općina prati stanje i sarađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova

[illegible]

Srednjoročni cilj 3: Općina prati stanje i sarađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova

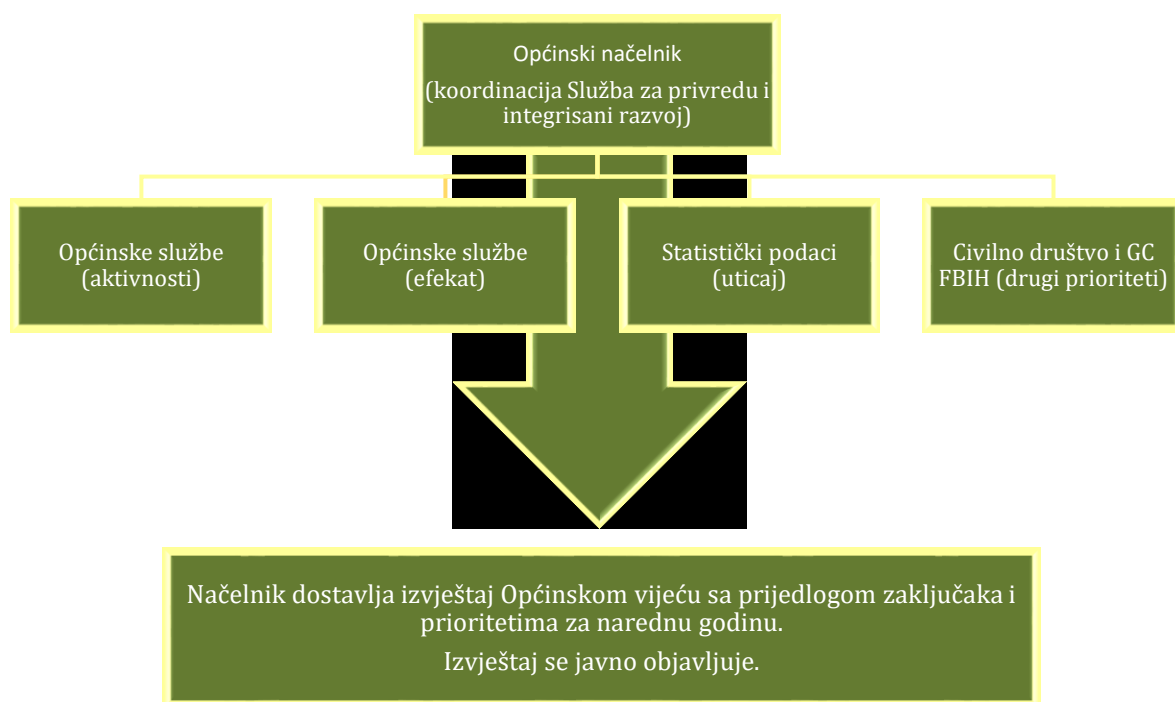
[illegible]

Srednjoročni cilj 3: Općina prati stanje i sarađuje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova

[illegible]

VII. Monitoring i evaluacija Gender akcionog plana Općine Vogošća

Osnovni mehanizam praćenja provedbe Gender akcionog plana Općine Vogošća jeste nadzor koji provodi Služba za privredu, integrisani lokalni razvoj i društvene djelatnosti. Služba prati aktivnosti provedbe, prikupljanja informacija koje su potrebne za analizu ostvarenih ciljeva i rezultata i osiguraju ostvarenje rezultata aktivnosti navedenih u dokumentu. Pored toga Služba za privredu, integrisani lokalni razvoj i društvene djelatnosti će u saradnji sa drugim službama i Komisijom za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova će jednom godišnje informisati Općinsko vijeće Općine Vogošća.

VIII. Osnovni pojmovi i definicije ravnopravnosti spolova

Diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.

Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba ili grupa osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili grupu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.

Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovodi ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili grupu osoba jednog spola u poređenju sa osobom ili grupom osoba drugog spola.

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, ili kojim se postiže takav učinak.

Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputava osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života. Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na

- a. nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;
- b. nasilje koje se dešava u široj zajednici;
- c. nasilje koje počinu ili tolerišu organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;
- d. nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.

Viktimizacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se osoba ili grupa osoba dovede u nepovoljniji položaj zbog: odbijanja naloga za diskriminatornim postupanjem, prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od diskriminacije na osnovu spola, ili ako je na bilo koji drugi način osoba sudjelovala u postupku vođenom povodom diskriminacije na osnovu spola.

Spol predstavlja biološke i psihološke karakteristike po kojima se razlikuju osobe muškog i ženskog spola.

Gender/rod predstavlja sociološki i kulturološki uvjetovanu razliku između osoba muškog i ženskog spola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uvjetovane ili određene isključivo prirodnim ili biološkim faktorima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije, i kroz vrijeme su promjenljivi.

Ravnopravnost spolova znači da su osobe muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Jednak tretman svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsustva diskriminacije po osnovu spola.

Jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol podrazumijeva odsustvo prepreka za ekonomsko, političko i društveno sudjelovanje po osnovu spola.

Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.

Institucionalni mehanizmi za jednakopravnost spolova predstavljaju tijela koja su uspostavljena od nadležnih zakonodavnih, izvršnih i organa uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini radi provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, koordiniranja i realizacije programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provođenja međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

Rodno senzitivno ili odgovorno budžetiranje je neophodno sredstvo koje podrazumijeva poštivanje načela ravnopravnosti spolova tokom pripreme budžeta, te raspodjele i dodjele finansijskih resursa. Rodno budžetiranje predstavlja sagledavanje javnih politika na svim nivoima budžetskog procesa i restrukturiranje prihoda i rashoda kako bi se uzele u obzir potrebe i prioriteti različitih grupa žena i muškaraca imajući u vidu njihove različite uloge u porodici, ekonomiji i društvu. Rodno budžetiranje uključuje dva osnovna koraka: rodnu analizu budžeta i njeno provođenje kroz preraspodjelu budžeta. Rodnom analizom budžeta razvrstavaju se troškovi i prihodi naspram njihovog različitog utjecaja na žene i muškarce i time se uočavaju mjesta gdje su sakupljanje i distribucija državnog novca nepravedni.

IX. Aktivnosti u postupku izrade Gender akcionog plana Općine vogošća za period od 2026-2031. godine

Vremenski okvir	Aktivnost
29.05.2025. godina	Donesena Odluka o pristupanju izrade Gender akcionog plana za period 2026.-2031. godina
2025. godina	Izrađen Nacrt GAP Općine Vogošća 2026.-2031. godina
09.10.2025. godine	Realizovane konsultacije sa NVO – konsultacijama prisustvovalo 14 učesnika ispred Službe, Komisije za ljudska prava, mlade i ravnopravnost polova i NVO sektora Konsultacije održane prije upućivanja Nacrta na Vijeće
20.10.2025. godine	Dostavljeno Mišljene Gender cenrta na Nacrt GAP Vogošća 2026.-2031. godina
31.10. do 20.11.2025. godine	Javna rasprava
Decembar 2025. godine	Razmatranje Prijedloga Gender Akcionog plana Općine Vogošća